

In dit nummer:

- * *ACTIVITEITENKALENDER*
- * *VOORWOORD*
- * *KONGOBOOT IN HET LEOPOLDPARK (4)*
- * *UIT ONZE MUSEA*
- * *VAN EIN OARME VISSCHER*
DIE SMOORRIEKE WIERD
- * *VERHALENBRUNCH MET OMER VILAIN (2)*
- * *VEERTIG JAAR VISLEURHANDEL (2)*
- * *100 JAAR GELEDEN: DE SPROT FABRIEK*
- * *KIEKJES, KOETJES & KALFJES*

Gidsenblad
LANGE NELLE
OOSTENDE

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
van de WESTVLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor OOSTENDE 1
Verantwoordelijke uitgever en redactie
Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

55	ACTIVITEITENKALENDER	REDACTIE
59	VOORWOORD	MARC LOY
60	DE "A.I.A." OF KONGOBOOT IN 'T LEOPOLDPARK (4)	VINCENT DUFLOU
69	UIT ONZE MUSEA	DIRK BEIRENS
74	VAN EIN OARME VISSCHER DIE SMOORRIEKE WIERD	JEF KLAUSING
77	VERHALENBRUNCH MET OMER VILIAN (2)	MARTINE QUAEGBEUR
81	VEERTIG JAAR VISLEURHANDEL (2)	RICHARD QUAEGBEUR
83	100 JAAR GELEDEN N.V. EXELSIOR ofte DE SPOTFABRIEK	LUCIEN VALCKE
84	KIEKJES, KOETJES & KALFJES	REDACTIE

Verantwoordelijke uitgever en redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Secretariaat:

Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

Voorzitter:

Marc Loy, Batterijstraat 70, 8450 Bredene

Rekeningnummer:

068-2075070-73

Wilt u zeker weten of een activiteit al dan niet doorgaat contacteer

(onze nieuwe) secretaris Patricia Veris

tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54

OPEN MONUMENTENDAG

Zondag 8 september 1996

Thema: KLEUR

Te bezoeken:

- Loodswezen met het werk van Roger Raveel
- St.-Petrus en Pauluskerk met brandglasramen en praalgraf
- St.-Pieterstoren of Peperbusse met eerstesteenleggingsscène
- Casino-Kursaal : fresco Delvaux
- De Post met keramiekwerk
- Arme Klarenkerk met brandglasramen
- Thermae Palace Hotel met brandglasraam, vloer en deel Turkse Baden
- PMMK
- Stedelijk Museum voor Schone Kunsten
- Heemkundig museum

Wandeling (1 x in VM & 2 x in NM) in het oude stadsgedeelte, duur max. 3 uur.

Brochure verkrijgbaar tegen 50 BEF, op elke locatie, ook katernen.

GELEID BEZOEK AAN DE TENTOONSTELLING "DE BADEN VAN OOSTENDE/ JAMES ENSOR, SATIRICUS

*Zondag 15 september 1996 om 10.30 uur,
Venetiaanse Gaanderijen, Zeedijk*

Verzameling aan de ingang (buiten) om 10.15 uur.

U hoeft zich niet op voorhand in te schrijven. Onze begeleid(st)er(s) wachten u op.

Leden (toegang + gratis gids): 50 BEF

Niet-leden (toegang + gids): 150 BEF

ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN HET BELGISCH KUSTGEBIED

*Vrijdag 4 oktober om 20 uur in zaal "Den Anklap", Leffingestraat 85, Oostende.
Voordracht door mevrouw Cecile Baeteman.*

De wordingsgeschiedenis van het kustgebied zal geschetst worden vanaf het begin, 10.000 jaar geleden, tot en met de inpolderingen in de Middeleeuwen. Het is dan ook een geologische geschiedenis die bepaald werd door de stijgende zeespiegel en resulteerde in een afwisseling van verschillende landschappen, zoals wadden en veengebieden die zich steeds meer landinwaarts uitbreidden samen met een steeds veranderende positie van de kustlijn.

De huidige toestand van de polders met betrekking tot de kwetsbaarheid tegenover overstromingen - zowel vanuit zee als vanuit het binnenland - zal geïllustreerd worden, alsmede de problematiek van de achteruitschrijdende kustlijn, of kustafslag.

Mevrouw Baeteman

(° Nieuwpoort, 05.05.1950): beknopt CV

- universitaire studies VUB: lic. in de Aardr. Wet. (1972) + doctoraat in 1981 met een proefschrift over "De Holocene Evolutie van de Westelijke Kustvlakte (België)";

- tewerkgesteld als geoloog bij de Belgische Geologische Dienst, afdeling Kwartairgeologie sinds 1972.

- deeltijds Hoogdocent aan de Vrije Universiteit Brussel, Toegepaste Geologie.

- wet. specialisatie: Kwartaire zeespiegel-

schommelingen, geologische kartering van lage kustgebieden en aanverwante geologische problematiek, Kwartairgeologie van het Belgisch Continentaal Plat, reconstructie van landschapsevoluties in kustvlaktes en riviergebieden doorheen de tijd in het bijzonder van archeologische sites.

- auteur van een vijftigtal wet. publicaties.
- talrijke opdrachten en colleges in het buitenland (China, Viëtnam, Thailand, Fillipijnen en Zuid-Europa)

Leden gratis - niet-leden 50 BEF

DE KONINKLIJKE SCHENKING

Vrijdag 22 november 1996 om 20 uur in zaal "Den Anklap", Leffingestraat 85, Oostende. Geïllustreerde voordracht door de heer Frans Guillaume.

De heer Frans Guillaume, burgerlijk bouwkundige van opleiding, is nu gepensioneerd na een carrière als kaderlid bij een grote oliemaatschappij. Bovendien maakt hij al tien jaar deel uit van het bestuur der natuur- en streekgidsen van Midden- en Oost-Brabant. Zijn belangrijkste hobby bestaat uit het verzamelen van info en documentatie aangaande de Koninklijke Schenking in het algemeen. Zoals u kon lezen in ons gidsenblad jg. 5, nr. 4 (1993) blz. 73 e.v. heeft

de Koninklijke Schenking ook heel wat bezittingen in de stad Oostende.

De heer Guillaume zal het achtereenvolgens hebben over:

1. Politieke en sociaal-culturele toestand onder Leopold II.
2. Leden van de Kon. Familie die invloed gehad hebben op de Kon. Schenking.
3. Wet die voorafgaat aan de brief van Leopold II (09.04.1900)
4. Brief zelf + wet van 1903
5. Gevolgen van de overdracht van Kongo aan België en de regelingen.
6. Het KB 09.04.1930 en de Koninklijke Schenking nv.

duur: 1.30 uur

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

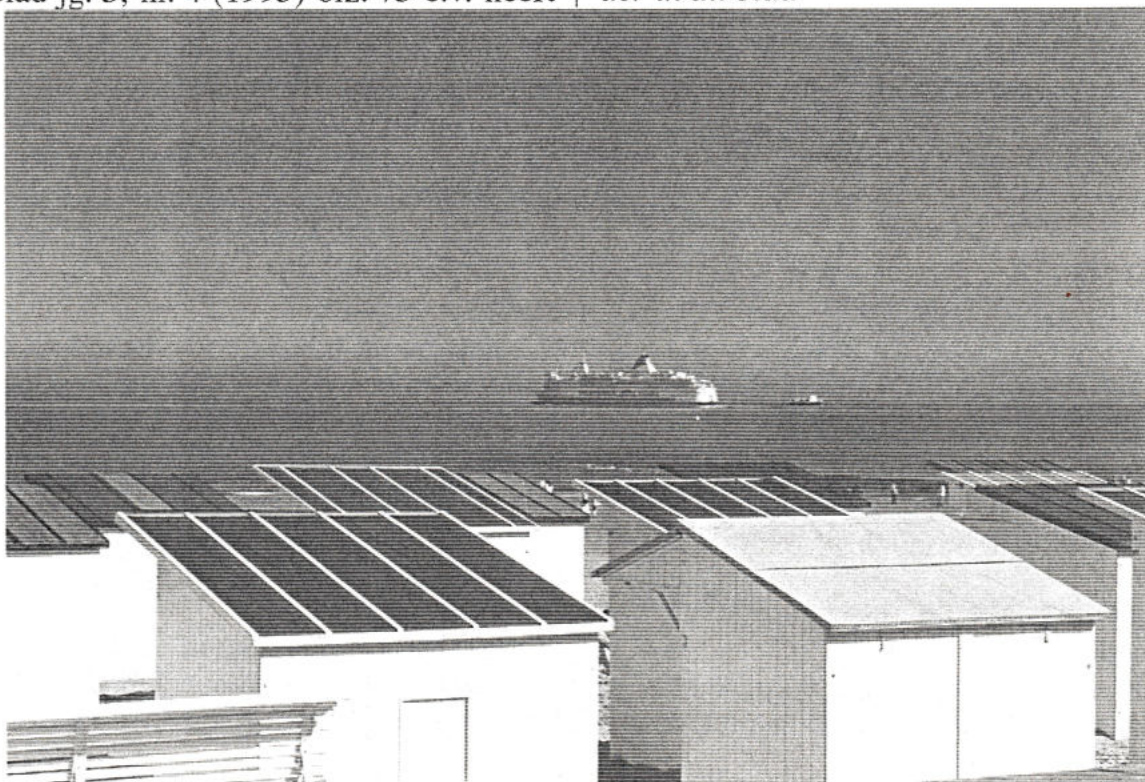

GELEID BEZOEK AAN DE TENTOONSTELLING "VAN ENSOR TOT DELVAUX"

Zondag 1 december om 10.30 uur, Museum voor Moderne Kunst (PMMK), Romestraat 11, Oostende

(zie ook de bijdrage "Uit onze musea" verder in dit blad

Verzameling om 10.15 uur buiten aan de ingang (bij slecht weer in de balieruimte) waar onze begeleiders u opwachten.

Wie wil deelnemen doet het volgende vóór 23 november (!!) 1996 (inschrijven moet!):

1) Onze secretaris Patricia Veris verwittigen, telefonisch op 't nummer (059) 80 62 39 of via fax op het nummer (059) 80 12 54. Aantal personen vermelden!

2) 't Juiste bedrag overschrijven op bankrekening nr. 068-2075070-73 t.n.v. West-Vlaamse Gidsenkring, afd. Oostende "Lange Nelle".

Leden (groepstoegang + gratis gids): 200 BEF.

Niet-leden (groepstoegang + gids): 300 BEF

Regel alles op tijd, de strikte organisatie laat geen achteraf-wijzigingen toe!

BEGIJNEN EN BEGIJNHOVEN

(Voorjaar 1997)

Voorals in Vlaanderen, en ook nog op een enkele plaats in Nederland, treft men begijnhoven aan: veelal een verzameling ommuurde huisjes met, centraal gelegen, de begijnhofkerk. Hier wonen begijnen. Woonden is eigenlijk beter, want een paar uitzonderingen niet te na gesproken, zal men ze er niet meer aantreffen.

De begijnenwereld gaat terug tot de 12de eeuw en kan best worden omschreven als een vroegtijdige emancipatorische vrouwenbeweging binnen kerk en maatschappij. De geschiedenis van de begijnen is niet begonnen met de oprichting van de begijnhoven, maar is ontstaan onder vrouwen die zich niet wilden wagen aan het avontuur van een dikwijls opgelegd huwelijk en zich evenmin in kloosters lieten opsluiten.

Een nieuw initiatief dus van vrouwen, dat zoals het nieuwe in kerk en maatschappij, niet zo-maar werd geaccepteerd, maar eerder gewantrouwd en tegengewerkt.

Dat maakt het onderwerp ook nu nog actueel.

eel.

Onze collega, Marcel Braet, bestudeerde dit fenomeen en bezocht alle nog bestaande begijnhoven. Met de vele dia's die hij er nam, maakte hij een boeiende reportage.

Hij brengt deze diavoordracht in het voorjaar van 1997. Een aanrader!

AMARANT

Een geschiedenis van de moderne kunst + van de hedendaagse kunst

10 AMARANTlessenreeks (over vijf jaar) met Erwin Desmet

Deel één: de voorgeschiedenis van de moderne kunst, met volgende 12 lessen: 1) rom. grondgedachten; 2) realisme (Courbet, Daulier); 3) impressionisme (Manet, Degas); 4) V. van Gogh; 5) Seurat; 6) Cézanne; 7) symbolisme in GB-Fra-België; 8) G. Klimt & Wiener Secession; 9) Art Nouveau/Jugendstil; 10) P. Gauguin; 11) E. Munch; 12) J. Ensor

Oostende: 12 dinsdagnamiddagen om 14.00 uur (24/9-1/10-8/10-15/10-22/10-5/11-12/11-19/11-3/12-10/12-17/12)

De Biekorf, Kan. Dr. Colensstraat 1

Kost: 3.350 BEF (3.100 BEF reductiehouders, 2.750 BEF Amarantleden)

Amarant vzw - Hoogpoort 50 - 9000 Gent - tel. 09 / 233.03.24 - fax 09 / 233.42.36 - bankrelatie 001-0289768-08

SELECTIE:

• Zaterdag 7 september 1996, om 11.30 uur:

HULDE LEON SPILLIAERT

Graf Spilliaert begraafplaats Stuiverstraat.

• Vrijdag 13 september 1996, om 20.00 uur:

VOORDRACHT N. HOSTYN

"DE ETSEN VAN JAMES ENSOR"

(Venetiaanse Gaanderijen)

• Zondag 29 september 1996:

OPEN BEDRIJVENDAG

Vorig jaar schoven zo'n half miljoen Vlamingen aan voor een bezoek aan 165 deelnemende bedrijven, en dit jaar hoopt men uiteraard op nog beter. Meer dan 200 firma's, verspreid over vijf Vlaamse Provincies, schreven zich in: van vleeswarenfabriek en ziekenhuizen, tot een uitgeverij, een papierfabriek, brouwerijen, een kringloopbedrijf en diverse biologische boerderijen. Zowel multi-nationals als kleinere ondernemingen zijn van de partij.

Vanaf de tweede week van september is het Open-Bedrijvenmagazine, met beschrijving van de deelnemende firma's, gratis op te halen in elk gemeentehuis.

Info: Open Bedrijven vzw

Kortijksesteenweg 116

9830 St.-Martens-Latem - (09) 282.68.35

• Zaterdag 19 oktober 1996 (± 16 uur)

ONTHULLING BORSTBEELD KAREL JONCKHEERE

(kunstenaar Josiane Vanhoutte)

een initiatief van Willemsfonds Oostende
i.s.m. gidsenkring Lange Nelle

IN MEMORIAM

MEVROUW Noëla DEGRAUWE (29.05.1910 - 01.08.1996), weduwe van de heer Jules Vieren en moeder van mevrouw Maria VIEREN, gidsend lid, die ons het volgende berichtte:

"Hierbij dank ik de Oostendse Gidsenkring Lange Nelle voor de blijken van deelneming in mijn verdriet bij het verlies van mijn moeder. Ik hou er aan u te laten weten dat de aanwezigheid van zoveel gidsen op de uitvaartplechtigheid voor mij een enorme steun is geweest. Ik heb niet naar iedereen kunnen schrijven omdat mijn voorraad brieven niet voldoende was. Hiervoor mijn verontschuldigen."

(getekend) Maria Vieren

DE HEER Ivo DE NYS (begrafenis 20 augustus 1996)

Ivo was een heel toegewijd en actief bureaulid van de Culturele Raad Oostende. We kennen hem vooral van zijn gedegen dossierkennis, kunst-interesse en inzet tijdens de open monumentendagen.

LIDMAATSCHAP

Het lidmaatschap gaat in principe in op 1 januari van een werkjaar en houdt in: (meestal gratis) deelname aan onze activiteiten zoals voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen. Bovendien ontvangt elk lid gratis het driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en meer wetenschappelijke bijdragen.

Als het verschijnt ook het blad van de West-Vlaamse Gidsenkring.

De bijdrage is 400 BEF, over te schrijven op bankrekening nr. 068-2075070-73 t.n.v. West-Vlaamse Gidsenkring, afd. Oostende "Lange Nelle", 8400 Oostende.

Men kan ook steunend lid (500 BEF) of erelid (1000 BEF) worden door het passende bedrag over te maken.

Officieel zit de zomer er dus op. Een typisch Belgische, één uit de (einde)reeks.

Alhoewel, de gemakkelijke vergelijking met de edities '94 en '95 is wellicht te onrechtvaardig en vertekenend om hem te declasseren.

Meer dan ooit trok onze stad haar (sport)manifestaties (beachvolley, Blossodemo's, zondagsschilderzondag, Kites-festival, ...) naar haar meest recreatieve grens: het strand. Datzelfde strand was ook het alomtegenwoordige decor van de zomertentoonstelling "De baden van Oostende - James Ensor, satiricus" in de Venetiaanse Gaanderijen.

Een passionant thema, een originele presentatie met zelfs een badpakmode-uitsmijter.

Jammer genoeg toch een magere interesse van het publiek in juli en augustus.

Hopelijk maakt september nog één en ander goed.

variaties op het weer

Traditioneel opent die maand z'n deur voor de herfst en de van het jaar al even kleurrijke open monumentendag. Ook nu weer verleent onze gidsenkring haar actieve medewerking aan het voorbereiden van en begeleiden tijdens de Open Monumentendag op 8 september met als polychrome draad: "de zorg en zin voor kleur". En kleur is er in Oostende: in de lucht, de zee, de architectuur, de boten, het groen ... en de mensen! Eens te meer leren we één en dezelfde stad verrassend en verhelderend met andere ogen zien. En dat blijft toch voor een gidsenkring een uitdagende doelstelling.

En in oktober start na de succesvolle voorjaarse Spilliaerttentoonstelling (die z'n vakantie doorbracht in "Het Paleis" aan de lommerrijke en hoofse Oude Voorburgwal in Den Haag) de grote jubileumtentoonstelling in het PMMK: "Van Ensor tot Delvaux"! Wellicht veust dit cultuurevenement de toeristische bedrijvigheid in het winterse Oostende aan. Positief daarbij is ook de complementaire samenwerking tussen het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten en het PMMK.

Of hoe ieder seizoen in onze stad aan zee meer te bieden heeft dan wat variaties op het weer!

het bestuur

De "A.I.A.", of Kongoboot in het Leopoldpark (4)

Vincent Duflou

DE REDDINGSOPERATIE

VAN DE "A.I.A."

In de nacht van 7 op 8 september 1886 werd luitenant COQUILHAT, die in de nederzetting-post van Bangala verbleef, rond 01.00 uur gewekt door vreemde stemmen. Het was de Haoussakor-poraal MOHAMMED TENNEE, die kwam berichten dat de nederzetting-post aan de Stanley Falls tot viermaal toe was aangevallen door de Arabieren.

Volgens de korporaal hadden de twee Europeanen die de leiding hadden over die post, de Brit DEANE, een gewezen officier van het Brits-Indisch leger en luitenant Jules DUBOIS van het 4de Regiment der Lanciers, opdracht gegeven de post te verlaten nadat zij hem in brand hadden gestoken. De korporaal zou op bevel van DEANE en DUBOIS samen met een tiental Haoussa- en Bangalasoldaten (29) van de nederzetting-post gevlucht zijn met vrouwen, terwijl de twee Europeanen achterkwamen. MOHAMMED TENNEE raadde COQUILHAT aan om ze tegemoet te gaan met de boot, om zo te verhinderen dat ze verloren zouden lopen.

COQUILHAT kreeg echter argwaan en liet ELEMBA, de chef van de Bangalasoldaten bij hem komen, die met een hele andere versie voor de dag kwam. De blanke leiders hadden geen opdracht gegeven om zich terug te trekken. Zij waren op de post gebleven samen met een 20-tal mannen om de post verder te verdedigen. Ze hadden zich verschanst in de twee hoofdgebouwen. Het verlaten van de post beschouwden ze als een oneer. Ze verkozen dan nog liever om te sterven. ELEMBA spoorde op zijn beurt COQUILHAT aan om de Europeanen ter hulp te gaan (30).

COQUILHAT besloot de twee Europeanen ter hulp te gaan, doch niet vooraleer hij de nodige voorzorgsmaatregelen had getroffen om te voorkomen dat de nederzetting-post van Bangala eventueel ook in handen van de vijand zou vallen. In de morgen van 11 september 1886 scheepte hij in op de "A.I.A.", samen met drie Bangala's, drie Zanzibarieten en 26 Haoussa's, waaronder negen deserteurs. De jonge Engelse mecaniciens WERNER stond in

voor het onderhoud van de stoommachine.

De "A.A.I." nam eveneens een walvissloep, de "Eclairneur" op sleeptouw. Alle mogelijke munitie die kon worden gemist op de Bangalapos-t werd meegenomen: 2500 kogels, 100 pond buskruit en een koffer met artillerie. Naast wapens en munitie had de reddingsexpeditie beschuiten, rijst, wijn, medicijnen, kippen, geiten en conserven mee aan boord.

Om tijd te winnen werd er gepoogd om ook 's nachts verder te varen. Dit bleek echter onmogelijk want de bemanning bleek te onervaren om de verraderlijke stroom 's nachts te bevaren en COQUILHAT zelf kon moeilijk voortdurende de reddingsoperatie leiden zonder zelf te slapen. Bijgevolg was de "A.I.A." genoodzaakt 11 uur per dag aan te meren om te overnachten.

Nog meer tijd werd verloren toen COQUILHAT besliste om overdag hout te hakken voor de stoomketel van de "A.I.A.". Normaal werd telkens in de avond de houtvoorraad aangevuld. Door nu 's avonds over te gaan tot het vellen van dode bomen vreesde COQUILHAT dat het geluid van het hakken hun aanwezigheid zou kunnen verraden. Een verrassingsaanval van de vijand was niet ondenkbeeldig. Het bevoorraden van stookhout overdag hield minder gevaar in.

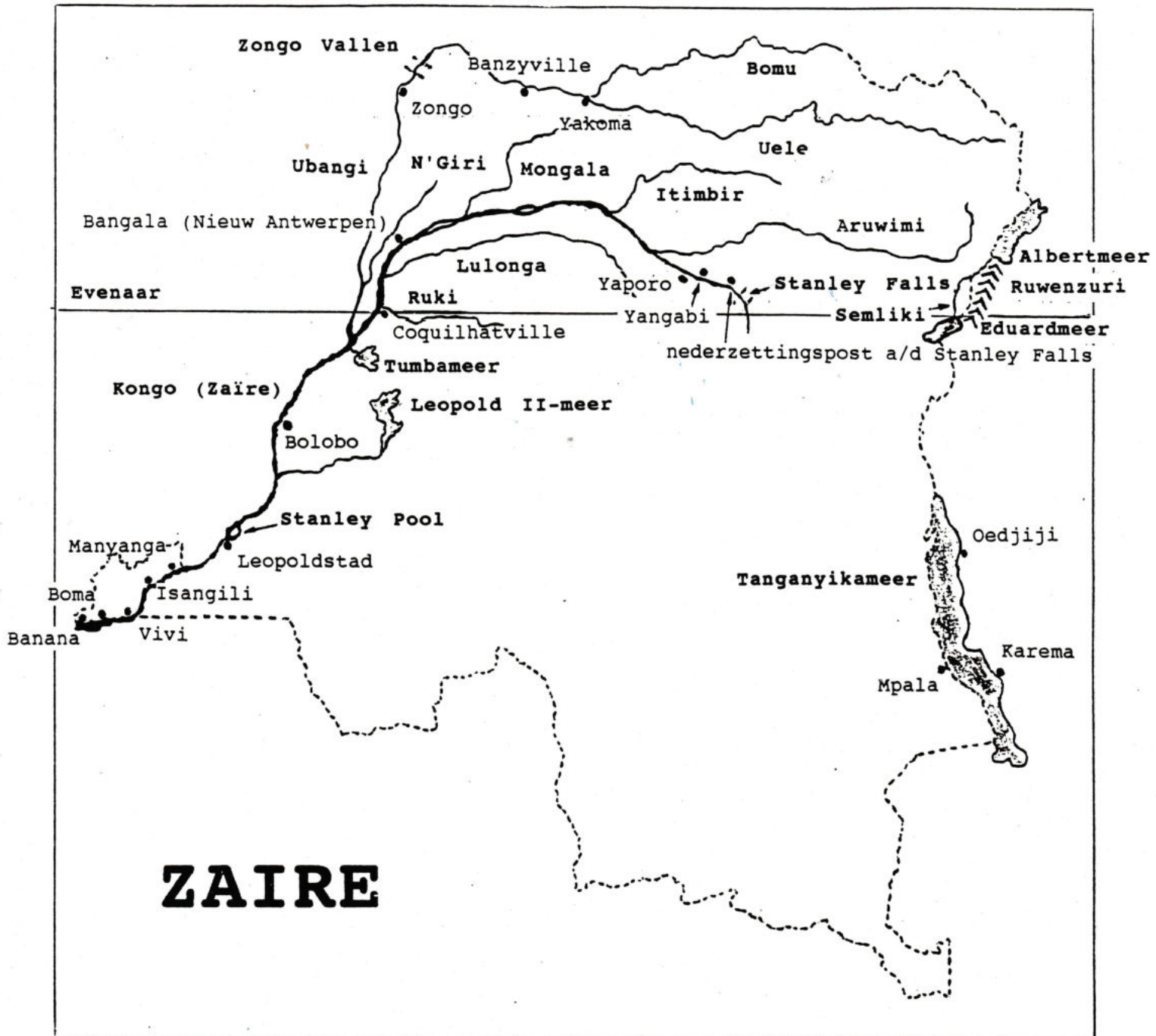
Onderweg meerde de "A.I.A." ook regelmatig aan om informatie in te winnen bij de autochtonen, die echter tegenstrijdige berichten meedeelden. In het ene dorp vertelde men dat de blanken erin geslaagd waren de Arabieren te verdrijven, terwijl anderen wisten te vertellen dat de blanken verdwenen waren uit de nederzetting-post.

Ter hoogte van de Yaparo werden de "A.I.A." en de "Eclairneur" voor de eerste maal geconfronteerd met de vijand. De bootjes werden

(29) De Haoussa's zijn een stam van negroïde origine. Zij leefden in 14 stadsstaten. Men treft ze aan in Noord-Nigeria (hier zijn het hoofdzakelijk savannelandbouwers) en in Soedan (hier zijn het vooral handelaars).

De Bangala's zijn een volk van Bantoenegers die uit twee afzonderlijke groepen bestaan. De eerste groep leeft langs de oevers van de Zaire en Ubangirivier. De tweede groep leeft in het uiterste Noorden van Angola.

(30) Nader onderzoek wees uit dat ELEMBA's verklaring de correcte was. MOHAMMED TENNEE en zijn companen deserterden en bij het verlaten van de post had hij nog het proviand geroofd om er ivoor mee te kunnen kopen.

onder vuur genomen doch niet getroffen omdat zij op een te grote afstand van het kamp voeren. De bemanning kon het zich zelfs veroorloven de Arabieren luidkeels uit te lachen, terwijl WERNER als teken van spot en uitdaging de "A.I.A." op halve kracht liet varen en de stoomfluit meermaals liet blazen.

Camille COQUILHAT was nu des te meer op zijn hoede. Hij bevond zich nu met zijn reddingsexpeditie binnen vijandig gebied. Het dak van de stoomsloep deed voortaan dienst als uitkijkpost om de stroom en haar oevers te bespieden. Dit was zeker nodig daar de lage waterstand van de rivier de passage van beide vaartuigen sterk bemoeilijkte. De rotsblokken in de Kongostroom noodzaakten de "A.I.A." om langzaam te varen. Al zigzaggend baanden zij hun weg verder waarbij men vaak zeer dicht bij de oevers moest komen (vijf à tien meter). De

oevers, die zeer dicht bebost waren, vormden uiteraard een ideale schuilplaats voor de vijand. Het was gedaan met lachen en stoomfluitje blazen.

De lage waterstand zorgde ervoor dat de "A.I.A." tot tweemaal toe vastliep op de rotsen. De bemanning moest te water om de sloep weer los te wrikken. Tot tweemaal toe slaagde men daarin.

27 september 1886 werd de dag van de grote confrontatie. COQUILHAT wilde zo dicht mogelijk tot bij de nederzetting post geraken. Uiteindelijk strandde hij op zo'n 600 meter van het eiland gelegen vóór de post, want heel het eiland, Kisangani genaamd, alsook de nederzetting post zelf waren in handen van de Arabieren. Bij het zien van de "A.I.A." sloeg de vijand alarm en viel de reddingsexpeditie ten prooi aan een hevige beschieting. Verder varen was

onmogelijk omdat Camille vreesde dat de Arabieren gebruik zouden maken van de drie Kruppskanonnen die zij hadden veroverd bij het bezetten van de nederzettingen. Daarbij bevond de stoom-sloop zich plots in zeer ondiep water. De dieptepeiler gaf een stroomdiepte aan van 2,5 voet, terwijl de diepgang van de "A.I.A." meer bedroeg (31).

COQUILHAT gaf onmiddellijk opdracht om zich terug te trekken. Wat gevreesd werd gebeurde. Toen COQUILHAT beval rechtsomkeer te maken, liep de stoomsloop voor een derde maal vast op een rif. Onder een aanhoudende kogelregen gleed de bemanning, ditmaal onder zware druk, in het water om de boot los te wrikken. COQUILHAT, WERNER en een drietal elite-schutters verzekerden hun dekking en hielden ondertussen de Arabieren op afstand. Zij moesten verhinderden dat de vijand zijn prauwen te water zou kunnen laten om de "A.I.A." te enteren. Uiteindelijk slaagde men in zijn opzet. De soldaten wisten de boot los te wrikken, die vervolgens de aftocht blies tot grote vreugde van de Arabieren.

COQUILHAT hield het niet bij deze nederlaag. Eens uit het bereik van de vijand, zette hij zijn zoektocht verder, in de hoop de inmiddels verdwenen Europeanen terug te vinden. Hij informeerde bij de lokale bevolking en liet voortdurend de stoomfluit blazen van de "A.I.A.". Na enkele dagen zoeken vond hij een totaal uitgeputte DEANE terug, in een klein dorpje nabij Yangabi. Voor zijn kameraad DUBOIS kwam alle hulp te laat. Hij verdronk tijdens hun ont-snappingstocht in de nacht van 28 op 29 september 1886.

De reddingsoperatie van de "A.I.A.", die slechts voor 50% geslaagd was in haar opzet, zette vervolgens koers richting Bangala. Alle gevaar was echter nog niet geweken. Op de terugreis moest opnieuw voorbij de Arabische post van Yaparo worden gevaren. Ditmaal bereidde Camille COQUILHAT zich voor op deze confrontatie, want hij wilde de Arabieren duidelijk aantonen dat de blanken zich nog niet gewonnen gaven. Hij liet de "Eclaireur" naast de flank van de "A.I.A." brengen en beide vaartuigen werden door middel van balken aan elkaar gesjord. Zo werd een soort drijvend ponton gebouwd waarop vier rijen soldaten konden worden geplaatst: de eerste rij zat in de boot, de tweede hurkte, de derde knield en de vierde stond recht.

COQUILHAT voet met zijn drijvend Ponton op amper vijf meter van de oever voorbij het

Arabisch kamp van Yaparo en opende volle vuur op de vijand. Het beoogde effect werd bereikt. Onder de Arabieren vielen talrijke slachtoffers en gewonden. Onder de bemanning van de "A.I.A." vielen 13 gewonden, waaronder COQUILHAT die in de onderarm werd getroffen door hagel.

Na deze morele zege op de vijand zette de reddingsexpeditie verder koers naar de Bangalapost. Vandaar ging de tocht verder naar Leopoldstad waar de "A.I.A." op 15 oktober 1886 aanmeerde.

*
* *

In de daaropvolgende jaren, 1887-1889, verzekerde de "A.I.A." continu de verbindingen tussen de diverse nederzettingen in het district van Bangala en van de evenaar en de thuishaven in Stanley Pool. In het Bangaladistrict was de "A.I.A." betrokken bij de exploratie van de N'Giri-, Mongala- en Itimbirrivier. In het district van de evenaar nam de "A.I.A." deel aan de verkenning van de Buki-, Lulongarivier en het Tumbameer.

Ondanks beperkt onderhoud en vlugge reparaties hield deze vrij broze stoomschuit met zijn relatief rudimentaire machine stand tegen het harde labuur. Vaak moest men voldoende vindingrijk zijn en zich behelpen met middelen die op dat ogenblik voorhanden waren. Zo schreef COQUILHAT onder ander:

"M.Vangele avait deux petits bateaux à vapeur si malle outillés, que l'un d'eux, l'A.I.A., ayant eu sa cheminée déchirée, il avait fallu la réparer avec du pain de manioc" (32)

*
* *

DE EXPEDITIE VAN DE "A.I.A." OP DE UBANGI EN UELE

Van 1889 tot 1891 maakte de "A.I.A.", samen met de "En-Avant" opnieuw deel uit van een belangrijke expeditie, die kapitein VAN GELE, alias KATCHECHE ondernam in het bekken van de Ubangi- en Uelerivier (33).

(31) Een andere bron meldt drie voet (= 99,9 cm).

(32) COQUILHAT C., *Sur le Haut-Congo*, pag. 406

(33) De Ubangi is een bijrivier van de Kongostroom (Zaire) en de Uele een bronrivier van de Ubangi.

SOUVENIR DU 75ème ANNIVERSAIRE
de l'Indépendance Belge
1830-1905

FÊTES
DE LA CÉLÉBRATION
DE L'ŒUVRE
DU CONGO

HOMMAGE
ET
RECONNAISSANCE
A
LÉOPOLD II

LIVINGSTONE STANLEY
RODISTER-COUILHAT SCHALIN BARON DHARIS
SERCENT DE BRUYN PÈRE DEDEKEN
WINTNER-TOBSACK COSTERMANS

EDITION DE MOOR, 16 BOULEVARD DE L'ENTREPOÛT, BRUXELLES

STANLEY zelf was reeds verschillende malen voorbij de monding van de Ubangi gevaren, zonder zelf de stroom op te varen.

In maart 1884 waren voor de eerste maal een vijftal Europeanen (34) met de "En-Avant" de Ubangi opgevaren over een afstand van enkele kilometers.

In de maand oktober van datzelfde jaar voer de Britse ontdekkingsreiziger/zending GRENPELL, aan boord van de "Peace", die stroom op over een afstand van 130 kilometer. In januari en februari van het jaar 1885, enkele maanden later dus, bereikte GRENPELL zelfs de stroomversnellingen van de Zongo.

Koning LEOPOLD II gaf kapitein VAN GELE de opdracht om opnieuw de Ubangi te exploreren, ditmaal ten gronde (35). Op 1 oktober 1886 vertrok de kapitein met de Belgische luitenant Charles LIENART van het 3e Regiment Artillerie, VAN FELSE, mecaniciens LEESEMAN en 60 Zanzibarieten en Haoussa's op de "Henry Reed" (36) om de Ubangi grondig te exploreren. Deze expeditie raakte echter ook niet verder dan de Zongostroomversnellingen.

De koning hield er echter aan dat VAN GELE met succes zou slagen in zijn opdracht. In november 1887 bevond VAN GELE zich opnieuw voor de stroomversnellingen van de Zongo. Ditmaal is hij vergezeld van luitenant LIENART en twee Denen, de mecaniciens HANSEN en SCHOMBERG, kapitein van de "En-Avant". De "En-Avant" werd ontmanteld om de stroomversnellingen te kunnen omzeilen. Vervolgens voer men verder de Ubangi op waarbij heel wat gevaarlijke en moeilijk bevaarbare doorgangen dienden te worden overwonnen. Onderweg moest de stoomsloop nogmaals worden gedemonteerd. Tijdens deze expeditie voer men tot voorbij de samenvloeiing met de Bomurivier en drong men Uele binnen. In januari 1888 zijn de leden van de expeditie genoodzaakt zich terug te trekken ten gevolge van de groeiende vijandigheid van de autochtonen.

KACHECHE keert terug naar Europa om verslag uit te brengen aan de vorst over zijn tocht op de Ubangi en Uele. LEOPOLD II nam wellicht geen genoegen met het bereikte resultaat, want VAN GELE keerde terug naar Afrika met duidelijke instructies om terug te keren tot waar de expeditie werd tegengehouden en kost wat kost de Uelestroom verder te verkennen.

VAN GELE vertrekt opnieuw, ditmaal met de "En-Avant", de "A.I.A." en de "Stanley". De "Stanley", een grote stoomboot van 25 à 30

ton, werd enkel ingezet om voorraad te transporteren tot aan de Zongostroomversnellingen, terwijl de twee andere stoomsloepen de tocht verder zetten.

De "A.I.A." stond onder de leiding van kapitein Edouard de RECHTER, een gewezen onderluitenant van de Belgische Genie. De mecaniciens heette GUSTAFFSON en verder was er ook nog een zekere ATTARD aan boord, die de Arabische taal beheerste.

Tijdens deze expeditie werd de "A.I.A." plots meegesleurd door de hevige stroming, waarbij zij tegen een rots werd gesmakt en bleef haperen. Met behulp van een prauw probeerde mecanicien GUSTAFFSON een kabel te bevestigen aan de "A.I.A.". De prauw kapseisde. Drie negers verdronken en GUSTAFFSON ontsnapte ter nauwernood aan de verdrinkingsdood. Pas drie kilometers stroomafwaarts slaagde hij erin de oever te bereiken.

De volgende dag probeerde VAN GELE het opnieuw, ditmaal met succes. Met behulp van een kabel slaagden zij erin de "A.I.A." te bevrijden uit zijn benarde positie.

De "A.I.A." had heel wat averij opgelopen. Zes dagen waren er nodig om de sloep te herstellen en opnieuw in gereedheid te brengen.

De kleine vloot voer verder en het scheelde gaan haar of de "A.I.A." viel weer ten prooi aan verraderlijke draaikolken.

Uiteindelijk hield de expeditie halt in Banzyville, waar de RECHTER een nederzettingstpost stichtte. Terwijl VAN GELE even terugkeerde naar Zongo werden de twee stoomsloepen op een geïmproviseerde werf op een zandbank nagekeken. De "A.I.A." diende te worden versterkt met een drietal bodemplaten.

Op 11 mei 1890 vervolgde VAN GELE zijn exploratietocht, stichtte de nederzettingstpost Yakoma, nabij de samenvloeiing van de Bomu en Uele, verkende de Bomurivier over een zekere afstand en verkende verder de Uele-

(34) Die eerste Europeanen waren Kapitein HANSSSENS, luitenant VAN GELE, apotheker COURTOIS en de mecaniciens AMELOT en GEVRIN.

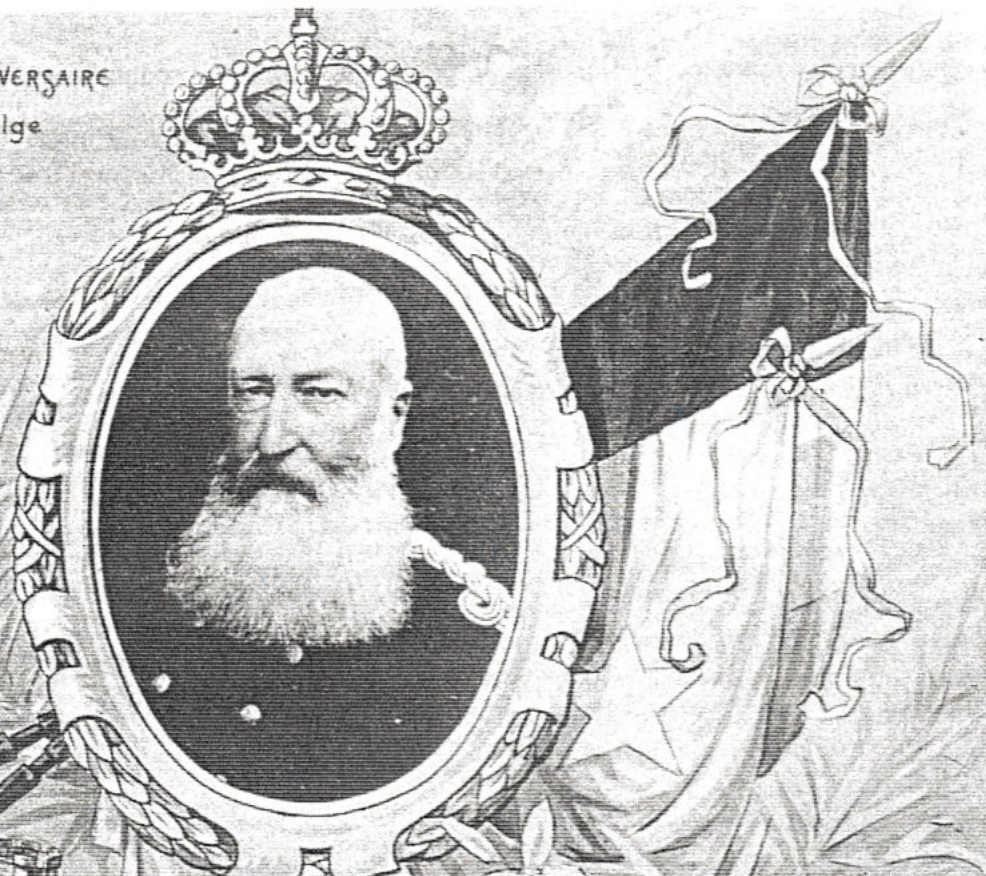
(35) De reden hiervoor was wellicht, de voor die tijd gewaagde hypothese van geograaf A.J. WAUTERS, die beweerde dat de Ubangirivier het verlengde was van de Uele en dat men via deze waterlopen gemakkelijk de Nijl kon bereiken. Trouwens volgens WAUTERS zou de stroom die de Baltische ontdekkingsreiziger SCHWEINFURTH op 19 maart 1870 zou hebben bereikt - hij kwam van Egypte - de Uele zijn. Sommige geografen vonden die hypothese belachelijk, maar WAUTERS wist wel beter.

(36) Dit was de eerste stoomsloop die geleend werd van een Amerikaanse evangelische missie.

SOUVENIR DU 75ème ANNIVERSAIRE
de l'Indépendance Belge
1830-1905

FÊTES
DE LA CÉLÉBRATION
DE L'ŒUVRE
DU CONGO

HOMMAGE
ET
RECONNAISSANCE
A
LÉOPOLD II

LIVINGSTONE STANLEY
MODISTER-COUILHAT SCHALTIN-BARON DHANIS
SERCENT DE BRUYN PÈRE DEHEKEN
MONTNER-TOSSACK COSTERMANS

EDITION DE MOOR, 76, BOULEVARD DE L'ÉTOILE, BRUXELLES

Y. Gielens

vallei, deels te water, deels te voet. Djabbir betekende het eindpunt van zijn expeditie.

KATCHECHE keerde vervolgens terug naar Banzyville. In mei 1891 voer hij vandaar met de "A.I.A." naar Leopoldstad. Op zijn terugweg nam hij de zwaar zieke de RECHTER mee. De gewezen kapitein van de "A.I.A." zou Leopoldstad echter nooit meer bereiken. Op 19 mei 1891, om 05.00 uur stierf de RECHTER aan boord van de "A.I.A.", in de armen van VAN GELE.

*

* *

Vanaf 1891 vervulde de "A.I.A." een tweedegradsrol. Dat gold evenzeer voor haar wapenbroeders de "En-Avant" en de "Royal". Zij werden verdrongen door de spoorweglijn Matadi-Stanley Pool in Beneden-Kongo en voor Boven-Kongo beschikte de onafhankelijke staat Kongo toen reeds over 21 stoomboten, waaronder de "Brabant", een 150-tonner. De "A.I.A." ooit eens één van de grote roergangers in de verkenning van de Centraal-Afrikaanse rivieren was nu niets meer dan een schamel motorbootje geworden.

In 1908 werd de "A.I.A." uit de vaart genomen en als sloep in Leopoldstad ingezet, blijkbaar tot na de Eerste Wereldoorlog.

*

* *

In 1927, het was precies 45 jaar geleden dat de "A.I.A." voor de eerste maal de Kongostroom opvoer, drong de Heer Honoré BORGERS, voorzitter van de Coloniale du Littoral (37), hierin bijgestaan door het Stadsbestuur van Oostende, bij de toenmalige Eerste Minister Henri JASPAR, tevens Minister van Koloniën, aan om de "A.I.A." naar België over te brengen en te schenken aan Oostende.

Het was een zekere Georges FRANCKEN (38) die eigenlijk aan de basis lag van dit initiatief. FRANCKEN, ooit eens belastingscontroleur in Oostende, was voor drie jaar vertrokken naar Belgisch Kongo om er te werken als diensthoofd bij het Departement Financiën. Bij zijn terugkeer uit de kolonie in 1926, signaleerde hij aan de voorzitter van de Coloniale du Littoral dat de "A.I.A." in zeer lamentabele toestand lag

te roesten in Stanley Pool. Bij het vernemen van dat nieuws reageerde de Coloniale du Littoral prompt met hun verzoek aan Eerste Minister JASPAR.

Waarom werd er geopteerd om de "A.I.A." over te brengen naar Oostende? *De Zeewacht* antwoordt hier op het volgende:

"De Coloniale du Littoral, aangezien Stanley vanuit Oostende naar Congo vertrok, vroeg die kostbare relikwie naar Oostende te mogen overbrengen en daar te bewaren" (39)

Voor zover ik kon nagaan verbleef STANLEY slechts driemaal in onze badstad. De eerste maal dateert van 1884 toen hij verslag kwam uitbrengen van zijn expeditie in Boven-Kongo. Ik sluit echter de mogelijkheid van een eerder incognito-bezoek niet uit, alhoewel het mij sterk zou verwonderen, gezien de naam en faam die hij toen reeds genoot.

Ik denk dat een meer aanvaardbare verklaring moet worden gezocht in het sentimentele en het nostalgische. Wij mogen namelijk niet uit het oog verliezen dat leden van de Coloniale du Littoral ooit een zekere band zullen hebben gehad met de kleine stoomsloep. Er was onder ander majoor ARNOLD, een gewezen koloniaal, die meermaals had overnacht aan boord en talrijke tochten had ondernomen met de "A.I.A.". Dit bescheiden stoomsloepje moet dan ook iets heel bijzonder betekend hebben voor hen die met de "A.I.A." op avontuur waren getrokken en de rivierbekkens van Centraal-Afrika hadden doorkruist. Te horen krijgen dat de "A.I.A." ginds in het verre Afrika lag op te roesten moet wellicht hard overgekomen zijn bij die Afrika-avonturiers. Het is dan ook te begrijpen dat zij liever die "relikwie" wilden vrijwaren van een verdere aftakeling.

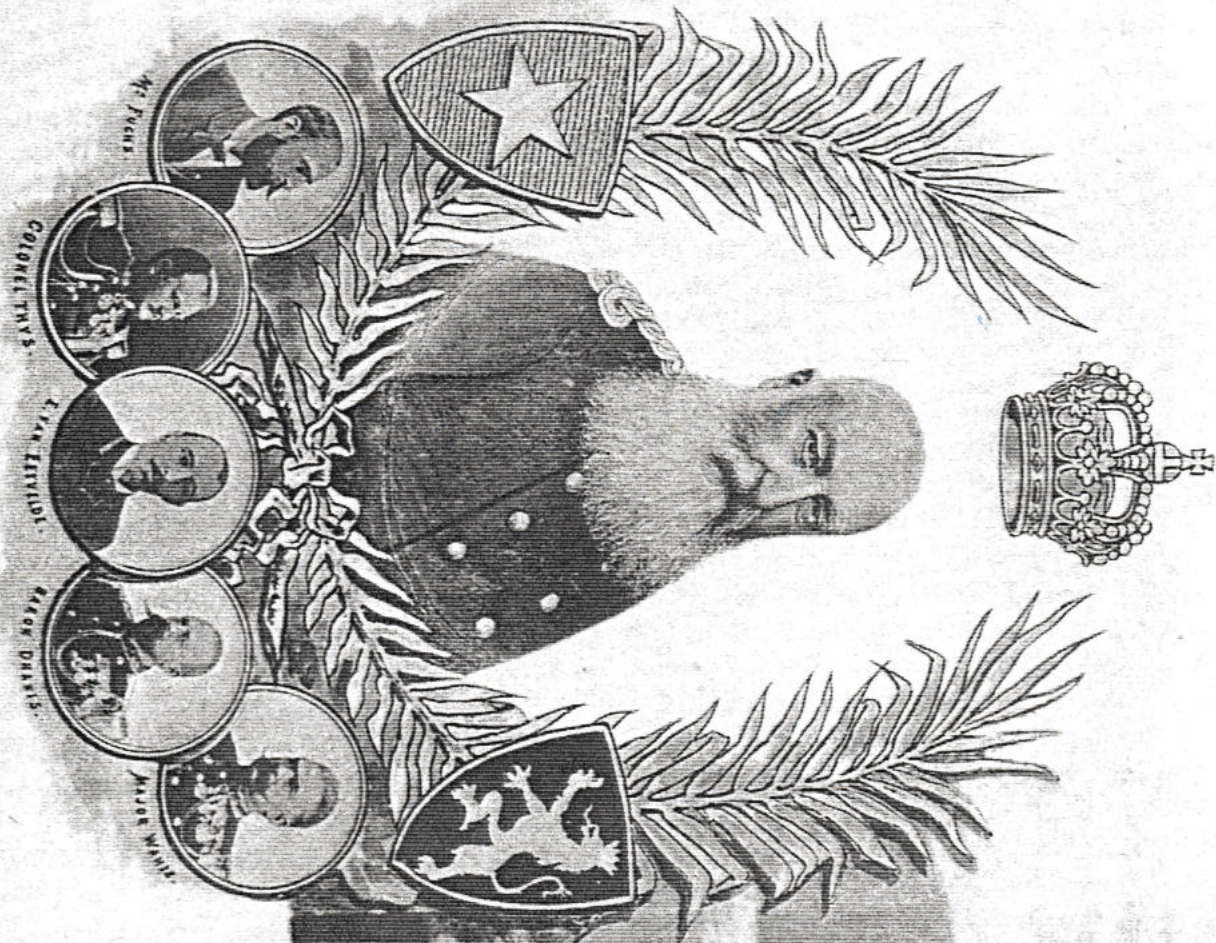
Minister JASPAR liet de toenmalige Burgemeester van Oostende Edouard MOREAUX echter weten dat hij zich onledig hield met het overbrengen van het bootje naar ons land. Na aandringen van het College van Burgemeester en Schepenen bij de Eerste Minister, liet deze weten dat de "A.I.A." uiteindelijk dan toch zou

(37) *De Coloniale du Littoral* was een kring voor kolonialen en oud-kolonialen, gesticht in 1922. Die kring had tot doel steun te verlenen aan en de sociale belangen te verdedigen van de oud-kolonialen; de koloniale gedachte hoog te houden en door woord, beeld en daad onze toenmalige kolonie beter te leren kennen, vooral bij de schoolgaande jeugd.

(38) Georges FRANCKEN was ook een van de stichters en tevens secretaris van de Coloniale du Littoral.

(39) *De Zeewacht*, 09.04.1927, jg. 33, nr. 15, pag. 2

Souvenir de L'Etat Indépendant du Congo.

Une vue du chemin de fer du Congo.

worden overgebracht naar België en vervolgens naar Oostende (40).

Met de medewerking van de *Compagnie du Chemin de Fer du Congo* en de *Compagnie Maritime Belge* werd de "A.I.A." op zaterdag 1 juli 1927 door de "Stanleyville" in Antwerpen binnengebracht.

Op maandag 3 juli 1927, anderen houden het op dinsdag 4 juli 1927, kwam het bootje per trein vanuit Antwerpen aan in het station van Oostende.

De stoomsloep die niet veel meer dan een wrak was geworden, werd tijdelijk overgebracht naar en bewaard in de Noorse Stallingen, waar op dat ogenblik de Stedelijke Technische School was ondergebracht, in afwachting dat het College een beslissing zou treffen hoe en waar het vaartuig zou worden tentoongesteld.

Men dacht er oorspronkelijk aan om de "A.I.A." tentoon te stellen in de hovingen van de Koninklijke Galerijen, waar ze zou worden opgesteld op een verhoog omgeven door namaakgolven. Onder de sloep zou een medaillon komen met het portret van STANLEY. De Stedelijke Technische School zou instaan voor de herstelling en de restauratie van de stoomschuit.

Een goede maand nadat de "A.I.A." in Oostende was aangekomen liet de Eerste Minister weten dat het curiosum voorgoed in Oostende mocht blijven.

De inhuldigingsplechtigheid zou oorspronkelijk voorzien geweest zijn in september 1927, op dezelfde dag als de inhuldiging van het monument van de Oostendse Nobelprijswinnaar Auguste BEERNAERT. Betekende dit een politieke zet van weg het liberale stadsbestuur?

Die inhuldiging is niet doorgegaan want pas op 3 maart 1928 lezen we in *De Zeewacht* dat de "A.I.A." zal worden opgesteld in het Leopoldpark, op een grasveld kant Stockholmstraat - Jozef II-straat. Ze zou toegankelijk zijn voor het publiek en onder een in Afrikaanse stijl gebouw rieten afdak worden geplaatst.

Anderhalve maand later werd de "A.I.A." uiteindelijk overgebracht naar het Leopoldpark. Wanneer dat precies is gebeurd, is niet zo duidelijk. *Le Carillon* spreekt van 17 april 1928, terwijl *Le Journal de la Côte* in haar editie van 25 april 1928 in de tegenwoordige tijd schrijft: "On installe dans le parc Leopold..." (41)

Op 25 april was men dus blijkbaar nog bezig. Wellicht moet die 17 april worden geïnterpreteerd als de aanvangsdatum van de werken.

Volgens *Le Journal de la Côte* zou er kort daar-

op een inhuldigingsplechtigheid volgen. In de lokale pers werd er in de daaropvolgende maanden echter nooit enige melding gemaakt over een plechtigheid. Wellicht heeft die nooit plaatsgevonden.

De kiel van de "A.I.A." was groen geschilderd, terwijl de rest van de romp wit was. De opstaande rand bestemd voor het vastmaken van de bovenbouw was afwisselend blauw en geel. Op de achtersteven was er een metalen embleem, bestaande uit een blauwe vlag met een gouden ster. Dit was de vlag van de Association Internationale du Congo. Op de voorsteven, zowel aan bak- als stuurboord, waren er de drie koperen letters: A I A.

Ook hier was er sprake van om vooraan aan beide zijden van het sloepje medaillons te bevestigen waarin de portretten van STANLEY en kapitein HANSENS, STANLEY's onversaagbare luitenant, zouden prijken. Die portretten zijn er nooit gekomen.

De Franstalige krant *L'Etoile Belge* (42) was ontgoocheld over de wijze waarop de "A.I.A." zou worden tentoongesteld, maar kwam tevens met een aantal suggesties voor de dag:

"L'A.I.A. ... sera bientôt exposé à Ostende.

Le but est de rappeler un événement important de l'histoire de l'occupation du Haut Congo.

Seulement, ce que l'on expose, c'est la coque absolument vidée du petit vapeur, quelque chose qui ne rappelle que de loin la physionomie réelle de l'embarcation.

Il semble qu'il serait facile, et à peu de frais, d'arriver à la reconstruction fidèle, du moins dans son apparence, de l'A.I.A. tel qu'il navigua.

Il suffirait d'installer, au centre, une reconstruction en bois peint de la chaudière, devant la porte du foyer, une reproduction d'une machine à deux cylindres, commandant l'arbre de l'hélice.

(40) Een andere versie vertelt dat de *Coloniale du Littoral de "A.I.A." in extremis redde van de sloperskamer. De "A.I.A." zou zich namelijk op een recuperatiewerf hebben bevonden in Antwerpen. De Coloniale du Littoral zou toen de nodige stappen hebben ondernomen om het bootje te kunnen verwerven en eens eigenaar ervan geworden het aan Oostende te schenken. Hierbij stel ik mij dan wel de vraag wie het in zijn hoofd zou krijgen om zo'n kleine sloep van Afrika naar Antwerpen over te brengen om het hier te slopen. Ik meen dan ook dat dit totaal fout is.*

(41) *Le Journal de la Côte*, 25.04.1928, jg. 3, nr. 32; pag. 2

(42) *Ik heb niet kunnen uitvissen in welke editie van "L'Etoile Belge" dit artikel is verschenen.*

L'espace en arrière du moteur, serait comme cela existait en réalité, complètement clos à l'aide de toiles à voile, débordant largement le plat-bord du vapeur. En relevant un des côtes de la toile, le visiteur pourrait se rendre compte de l'emplacement qu'occupait le personnel blanc, pour passer la nuit.

Et l'illusion serait complète si sur les banquettes, en travers de ce compartiment d'arrière, on plaçait deux cadres figurant les literies.

Il est bien entendu qu'un rouf en bois léger, placé à 2 m.25 au-dessus du fond, devrait recouvrir l'embarcation sur toute sa longueur, sauf un pan coupé à l'avant.

Et l'illusion serait complète si dans le compartiment d'avant, on plaçait un tas de petites bûches de bois, de telle façon à figurer l'A.I.A. en ordre de marche;"

Le Journal de la Côte weerlegde de bewering als zou alleen maar de lege romp van de "A.I.A." worden tentoongesteld. In haar editie van 24 maart 1928 schreef de krant:

"Or, chose que le premier venu peut constater, c'est que la chaudière, de même que la petite machine commandant l'arbre de l'hélice, se trouvent toujours en place." (43)

Uit dit tekstfragment blijkt dat zowel de stookketel als de machine die de schroefstang aandreef nog origineel waren en geen reproductie.

In datzelfde jaar besliste het College van Burgemeester en Schepenen om één van de mooiste lanen op de Vuurtorenwijk de Stanleylaan te noemen.

Vanaf 1928 stond de "A.I.A." dus opgesteld in het stadspark. In tegenstelling tot andere monumenten opgesteld in het stadspark, zoals het stenen hert en de Venetiaanse gondolen, werd het stoombootje niet beschadigd door de Tweede Wereldoorlog. Wel wees *De Zeewacht* na de oorlog erop dat het stadsbestuur er goed zou aandoen om de nodige maatregelen te treffen om het curiosum beter te bewaren.

Na de Tweede Wereldoorlog zou het een nieuwe bestemming hebben gekregen in de haven, nabij de Demeysluis, waar het op een cementen vloertje stond opgesteld. Wanneer en waarom de "A.I.A." precies naar het havengebied werd overgebracht heb ik (nog) niet kunnen achterhalen.

Op de plaats waar ooit de "A.I.A." in het park stond opgesteld, legde de Groendienst een ovaal bloemenperk aan met dahlia's.

Op 4 december 1949 werd het curiosum door de Stad Oostende, na lang aandringen van het

museum, geschonken aan het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren. De "A.I.A." verliet voorgoed Oostende per vrachtwagen op dinsdag 27 december 1949 om 03.00 uur. Voor het transport had men een speciale reisroute moeten uitstippelen, want het gewicht en het vrij grote volume verbood het gebruik van bepaalde wegen en bruggen. Om 09.00 uur kwam de vracht aan in Tervuren.

De "A.I.A." zou er worden opgesteld in één van de twee gerestaureerde marmeren zalen, palend aan de centrale rotonde. Maar eerst moest de stoomsloep opnieuw een zeer grondige onderhouds- en restauratiebeurt ondergaan. Pas in de lente van 1950 zou de "A.I.A." opnieuw opgesteld worden voor het publiek.

JUNGERS, de toenmalige Gouverneur van Kongo, had eveneens de wens uitgedrukt om het bootje tentoon te stellen in Kongo, in een Stanleymuseum. Dit voorstel was blijkbaar niet haalbaar (44) en bovendien gingen daartegen heel veel stemmen van protest op. Of de "A.I.A." zich nu in Tervuren of in Kongo bevond, *De Zeewacht* sloot haar artikel af met een typerende en nog steeds actuele zin voor onze badstad:

"Niettemin is Oostende weer een eigenaardigheid armer geworden". (45)

In september 1956 werd het bootje in bruikleen gegeven voor een tijdelijke tentoonstelling in Leopoldstad, thans Kinshasa, naar aanleiding van de 75ste verjaardag van de stichting van de stad. Toen de "A.I.A." voor een tweede maal afreisde van Europa naar Leopoldstad, bleek er volgens generaal MOULAERT, Vice-gouverneur-generaal van Kongo, op de zes koperen letters na niets meer origineel te zijn van de historische sloep. Romp, ketel en machine zouden ondertussen allemaal vernieuwd zijn geweest. Tevens stak de "A.I.A." ook in een nieuw kleedje, want op een afbeelding uit *Le Courier d'Afrique* van 13 september 1956 zien wij dat de romp en de kiel van de sloep nu in eenzelfde witte kleur geschilderd zijn.

De tentoonstelling had plaats in het Musée de la Vie Indigène en werd op vrijdag 14 september 1956 om 17.00 uur officieel geopend door de Heer PETILLON, Gouverneur Generaal van Kongo.

Na de tentoonstelling keerde de "A.I.A." echter nooit meer terug.

(43) *Le Journal de la Côte*, 24.03.1928, jg. 3, nr. 24, pag. 1-2

(44) *Het zou te maken hebben gehad met transportproblemen.*

(45) *De Zeewacht*, 30.12.1949, jg. 55, nr. 52, pag. 9

Uit onze musea

Dirk Beirens

1. STEDELIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN

**** De Europaprijs voor Schilderkunst, laureaten 1962 - 1996**

(van 28 augustus tot 28 september 1996)

1962: Herbert Zangs	1964: Jacques Chemay	1966: Walter Leblanc
1969: Bram Bogart	1971: Roy Adzak	1973: Michel Tyszblat
1976: Jacques Etienne	1978: Yoshio Watanabe	1980: Ruven Levav
1982: Marc Maet	1984: William Sweetlove	1986: Daniel Mafe
1988: Xiao Bia	1990: Guy Van Bossche	1993: Florent Vermeiren
1996: Antony Tena		

**** Ben Snauwaert**, kunstschilder (07.09.1996-29.09.1996)

**** Schenking Louis Collet**, grafiek (07.09.1996-29.09.1996)

**** "Van Ensor tot Delvaux": Ensor-Spilliaert-Permeke-Magritte-Delvaux**

(van 5 oktober 1996 tot 2 februari 1997)

Het documentaire luik bij de tentoonstelling in het PMMK met grafisch werk, documenten, personalia en doorlopende voorstellingen van videodocumentaires.

JAMES ENSOR (1860-1949):

ca. 80 tekeningen, het volledige grafisch oeuvre (etsen, weke-was, drogenaald), litho's, balletkostuums voor "La Gamme d'Amour", doorlopende CD-muziekuitvoeringen van "La Gamme d'Amour" en "Marche des Rotariens Ostendais", brieven, personalia, foto's van Maurice Antony, films van De Heusch en Haesaerts.

LEON SPILLIAERT (1881-1946):

werken in mixed-media, het grafisch oeuvre, tekeningen, brieven, personalia, foto's, film gerealiseerd door BRTN-tv.

CONSTANT PERMEKE (1886-1952)

tekeningen, brieven, personalia, foto's, film van De Heusch.

PAUL DELVAUX (1897-1994)

tekeningen, grafische werken, foto's, personalia, film van Henri Storck.

RENE MAGRITTE (1898-1967)

tekeningen, illustraties bij muziekbladen van populaire chansons, foto's, personalia, film van De Heusch.

**** Joodse kunstenaars in Oostende:**

Finch-Deutsch-Frey-Nussbaum-Rabus-Schirren

(van 9 maart tot 5 mei 1997)

**** Yves Velter**, kunstschilder (09.03.1997-31.03.1997)

Thierry Saey, kunstschilder (05.04.1997-27.04.1997)

Rita Vansteenlandt, kunstschilder (03.05.1997-30.05.1997)

noot: wegens de geplande verbouwings- en vergrotingswerken van het museumgebouw, kan er geen verdere programmatie gegeven worden: augustus 1997 - 2000

2. MUSEUM ENSORHUIS

(vanaf 1 juni elke dag open - behalve op dinsdag)

**** De molenduivel en Contes (tot 30.09.1996)**

Kleinschalige maar belangrijke tentoonstelling:

"Contes" verwijst naar een in 1935 verschenen bibliofiele kunstpublicatie van Horace Van Offel, waarvoor Ensor zijn laatste ets, een weke-wasprent "De Molenduivel" vervaardigde. "Contes" omvat naast verhalen van de auteur ook heel wat grafisch illustratiemateriaal, o.m. etsen van Spilliaert en Brusselmans.

3. HEEMMUSEUM "DE PLATE"

**** 150 JAAR OOSTENDE-DOVER (tot 15 september 1996)**

(thematentoonstelling door F. Gevaert)

**** DE OOSTENDSE CINEAST HENRI STORCK (15.09.1996 - 20.10.1996)**

(thematentoonstelling door J.B. Dreesen, E. Smissaert m.m.v. Patrick Vanslambrouck)

4. VENETIAANSE GAANDERIJEN

**** DE BADEN VAN OOSTENDE - JAMES ENSOR, SATIRICUS**

(dubbeltentoonstelling nog tot 29 september 1996)

1. Het ontstaan van het badtoerisme in Oostende: de ontwikkeling van de zeebaden aan de hand van historische documenten, prenten, publiciteit en foto's;
2. Baden en satire: de baden als onderwerp van satire en spot in allerlei spotprenten;
3. De Belle Epoque - Oostende, Koningin der Badsteden: foto's, affiches, prenten, documenten en reconstructies geven een impressie van de baden tijdens de belle époque;
4. James Ensor - Bains d'Ostende: het "Ensorkabinet" van de tentoonstelling of hoe Ensor "honderden van deze de zee beledigende indringers met hun gebreken en potsierlijkheden tot een dolle narrendans in het water verenigt";
5. Ensor, satiricus: een overzicht van Ensors kolderieke massataferelen, satires en narratieve tekeningen, waarbinnen de baden een niet onbelangrijke plaats innemen.

James Ensor, les mauvais médecins (de slechte geneesheren) (1892), olie op doek eig. ULB, Brussel. Ensor schilderde dit tafereel na de cholera-epidemie in 1892. Van links naar rechts Joseph Sacré, Guillaume Rommelaere, Emile Yseux, Jules Thiriar en Dr. Marin, allen behalve de laatste, profaan de faculteit geneeskunde van de ULB.

5. MUSEUM VOOR MODERNE KUNST (PMMK)

**** "VAN ENSOR TOT DELVAUX":**

vijf Belgische topkunstenaars

(05.10.1996 - 02.02.1997)

Zowel Ensor, Spilliaert, Delvaux en Magritte wisten in hun werk een sfeer van vervreemding en mysterie op te wekken. De invloed van deze kunstenaars is vandaag de dag steeds duidelijker zichtbaar in het werk van hedendaagse kunstenaars. Zo wekte Ensor bijvoorbeeld tijdens zijn leven de belangstelling op van binnen- en buitenlandse kunstenaars en heden ten dage wordt nog gerefereerd aan deze kunstenaar. De arte povera-kunstenaar Kounellis schilderde een hommage aan Ensor en de Amerikaan Julian Schnabel parodieert Ensor in zijn "Christ entering Chinatown". De pop art, het nouveau réalisme en de conceptuele kunst bouwden gedeeltelijk verder op het ideeëngoed van Magritte.

In een museum voor moderne kunst, zoals het PMMK te Oostende, waarin ook de hedendaagse kunst haar plaats heeft, is het verantwoord die relaties bloot te leggen.

James Ensor (1860-1949)

Zonder twijfel mag James Ensor worden beschouwd als de grondlegger van de moderne kunst in België. In één van zijn talrijke geschriften, beschouwt hij zichzelf als voorloper van de moderne kunststromingen van de 20ste eeuw en in het bijzonder van het expressionisme en het surrealisme. In 1880 verlaat Ensor de Koninklijke Academie te Brussel. Ontgoocheld door de artistieke opleiding en de weigering van zijn inzendingen op verschillende "salons", sluit hij zich aan bij de stichters van de groep "Les XX" te Brussel in 1883. Deze heterogene groep van meestal jonge kunstenaars zette zich af tegen de officiële bourgeois-kunst, afkooksel van de salonkunst te Parijs. Metaforen en metamorfosen typeren de ensoriaanse iconografie.

Ontgoochelingen en onbegrip bij publiek en kunstcritici drijven Ensor naar nieuwe en onontdekte picturale mogelijkheden. Vanaf 1886 behandelt hij de christelijke thematiek op een hoogst originele manier, satire en parodie worden prominenter en zijn eigen persoon wordt het onderwerp van paradigmatische werken, zoals in het "Zelfportret met bloemenhoed" (1883/1888) in de verzameling van Stedelijk Museum voor Schone Kunsten in Oostende. In talrijke werken vereenzelvigt Ensor zich met Christus, insect, skelet, vissersvrouw, carnavalganger zoals in "Baptême des masques" (1891) of bader in "L' appel de la sirène" (1891). Hij bekritiseert zowel het medische corps van zijn tijd in "Les mauvais médecins" (1891), als het gerechtelijk apparaat en de repressie in "Les bons juges" (1891) en "Les gendarmes" (1892). Hij ridiculiseert de kunstkritiek in "Les cuisiniers dangereux" (1896) en de badgasten van Oostende in "Les bains à Ostende" (1890).

Ensor wekte tijdens zijn leven de belangstelling op van binnen- en buitenlandse kunstenaars. Emiel Nolde, Erich Heckel, Paul Klee en andere leden van "Der blaue Reiter" en "Die Brücke" kenden zijn werk goed dank zij de veelvuldige tentoonstellingen in Duitsland (Der Sturmgalerie, Berlijn, 1912; rondreizende tentoonstellingen, Berlijn, Leipzig, Hannover, Dresden, 1927/1928).

Léon Spilliaert (1881-1946)

Léon Spilliaert, stadsgenoot en bewonderaar van Ensor, inspireerde zich aanvankelijk op literaire onderwerpen van symbolistische inslag. Zijn opleiding bij Edmond Deman te Brussel, uitgever van o.a. Verhaeren en Maeterlinck, en zijn passie voor Nietzsche en Lautréamont, maakten hem gevoelig voor een meer literaire benadering van de kunst. Zijn nachtelijke wandelingen zetten hem aan tot het creëren van hallucinerende perspectieven in zee- en strandgezichten waarin de clair-obscur een desolate sfeer opwekt. Spilliaert vertoonde altijd grote belangstelling voor de menselijke figuur in het algemeen en voor de vrouw in het bijzonder. Tussen 1900 en 1905 is zij sterk symbolistisch getint en de incarnatie van het kwaad of de eenzaamheid. Vanaf 1810 wordt het type baadster het hoofdthema van zijn werk.

Constant Permeke (1886-1952)

Rond 1908 komt Spilliaert in contact met Constant Permeke die het ouderlijk huis net had verlaten. Zijn vader was restaurateur van het Oostends kunstpatrimonium en was eveneens de eerste conservator van het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten te Oostende. Permeke neemt zijn intrek in het atelier van Spilliaert. Hun ontmoeting bleef niet zonder gevolg. Stylistische veranderingen zijn waar te nemen in de werken van beide kunstenaars. Vergelijken we "Vissersvrouw op de kade" uit 1912 van Spilliaert met "De Lantaarndrager" uit 1913 van Permeke. Spilliaert komt onder de invloed van Permeke en toont nu meer interesse voor volkse types en vissers, ver verwijderd van de mondaine vrouw, typerend voor zijn werk rond 1907. Bij Permeke ontwikkelde de visser zich tot een monumentale verschijning waarin vervorming de expressieve kracht van de figuur onderstreept. Spilliaert, daarentegen, legt de nadruk op het isolement of de ingekeerdheid van zijn figu-

ren, geconfronteerd met de zee of de haven. Waar het werk van Spilliaert kleurrijker wordt, beperkt Permeke zijn kleurenpalet tot enkele tonen en tinten. Na 1915 scheiden hun wegen. Spilliaerts werk wordt luchtiger, de dramatiek verdwijnt. De tentoonstelling "Van Ensor tot Delvaux" toont een ruime selectie van zijn werken waarvan vele tot nu toe nooit werden tentoongesteld. De nadruk ligt op het werk van rond de jaren 1910. De ontroerende tekst over Ensor die Spilliaert publiceerde in 1919 in "L' Art Libre" wordt in de tentoonstellingscatalogus afgedrukt. Ensor was was zich reeds bewust van de grote waarde van Spilliaert en Permeke en zou hen blijven volgen.

Permeke ontwikkelde zich verder binnen zijn eigen stijl. Hoewel hij zijn eerste echt expressionistische doeken net voor WO I te Oostende schilderde, zal hij pas tot een volledig nieuwe voorstellingswijze komen in 1915, tijdens de Eerste Wereldoorlog in ballingschap in Engeland. Zijn oeuvre bleef echter heel nauw verbonden met zijn geboortestreek Vlaanderen. Permeke vatte het Vlaams expressionisme samen en tilde het op Europees niveau. Verschillende werken uit internationale publieke verzamelingen en musea te Parijs, Basel, Sao Paolo en Amsterdam zullen te zien zijn op de tentoonstelling. Zijn huis "De Vier Winden" te Jabbeke is nu een museum met een ruime selectie van tekeningen, schilderijen en beelden. Verschillende werken uit het Permekemuseum, waaronder de monumentale tekeningen van "De Zaaier", "De Bedelaar" en "Boer met schop" zullen aangevuld worden met "Moederschap met wit kind" uit de verzameling van het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten te Oostende. Vier tekeningen, gemaakt tussen 1929 en 1933 en van onvergetelijke kwaliteit.

De jaren twintig in België werden gekenmerkt door de opgang van talrijke kunstgalerijen te Brussel zoals de Galerie Georges Giroux, Galerie Le Centaure, Manteau, Sélection, Galerie L'Epoque. Deze vormen een onmisbare schakel tussen de nationale en internationale kunstscène. Ensor, Permeke en Magritte worden tentoongesteld naast andere tenoren uit Frankrijk en Duitsland.

De Galerie Georges Giroux exposeert het werk van Ensor en Spilliaert. De galeries Le Centaure en Sélection, waar Spilliaert, Permeke en Magritte tentoonstellen, zijn zowel geïnteresseerd in de expressionisten als de surrealisten.

De tijdschriften "Sélection", "Le Centaure" en later ook "L'Epoque" en "Variétés" brengen uitvoerig verslag uit over het surrealisme en de avantgarde kunst in Europa in het algemeen.

Zelfs de confrontatie met de primitieve kunst uit Afrika was schering en inslag. Spilfiguur hierin was P.G. Van Hecke wiens portret, door Magritte geschilderd, op de tentoonstelling zal te zien zijn.

René Magritte (1898-1967)

Aanvankelijk constructivist, bekeert René Magritte zich rond 1924 tot het surrealisme na de ontdekking van het werk van Chirico. Het constructivisme was in België een belangrijke stijlbeving, die echter slechts een korte opstoot kende. Vrij snel vormt zich een Belgische groep van surrealistische schrijvers en schilders die zich naderhand onafhankelijk opstelt ten opzichte van de Franse surrealisten onder de leiding van André Breton. Metaforen en metamorfosen typeren eveneens de magrittiaanse iconografie. Door hun ongeremde fantasie gaven

Constant Permeke, Naakt met voorovergebogen hoofd (1926), privé-collectie

René Magritte, l'histoire centrale (1928), Parisbas Brussel

Ensor en Magritte een ongekende kracht en vernieuwde inhoud aan het expressionisme en surrealisme. Zowel Ensor als Magritte hadden een grote belangstelling voor de populaire kunsten. Magritte interesseerde zich aan cinema-affiches en stripverhalen. Zijn werk uit 1943 "Le retour de flamme" illustreert zijn interesse voor de Fantomas-figuur en zijn werken uit de 'période vache' van 1948 tonen invloed van striptekenaar Forton en verwantschap met Ensor uit de jaren 1890. Zowel Ensor als Magritte hadden een uitgesproken zin voor "mise-en-scène". Het werk "L'étonnement du masque Wouse" (1891) van Ensor en "L'histoire centrale" (1926) van Magritte illustreren dit ten volle. Beiden waren eveneens gefascineerd door de fantastische literatuur en door E.A. Poe in het bijzonder. "Le domaine d'Arnheim" is zowel de titel van een werk van Ensor als dat van Magritte. Dat Magritte belangstelling had voor het werk van Ensor, getuigt zijn artikel verschenen in "Le drapeau rouge" in 1945 dat eveneens in de tentoonstellingscatalogus wordt afgedrukt.

In 1952 krijgt Magritte de opdracht wandschilderingen te concipiëren voor het Casino van Knokke. Deze cyclus van zes ontwerpen vormt als het ware een synthese van zijn gehele oeuvre.

Paul Delvaux (1897-1994)

Aanvankelijk post-impressionist, evolueerde Paul Delvaux rond 1926-27 naar een meer vereenvoudigde stijl. Gedurende de jaren 1929-30 worden grote retrospectievers van Ensor, Van de Woestijne en Permeke georganiseerd in het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel. Delvaux bekeert zich tot het expressionisme. Zijn vormtaal en kleurenpalet zijn afgeleid van Permeke's werk. Pas vanaf 1935 is er een kentering in zijn werk, na zijn aanraking met de surrealisten, zoals Max Ernst, Dali, Balthus. Zoals Magritte, enkele jaren eerder, is Delvaux erg onder de indruk van Chirico en weet hij, door middel van de schilderkunst, 'poëzie te visualiseren'. In 1931-32 ontdekt hij op een Brusselse kermis het Spitzner Museum, een pseudo-wetenschappelijke collectie van geraamtes, foetussen op sterk water en andere macabere elementen. Dit fascineert hem en wordt bepalend voor de verdere evolutie van zijn werk. Burgermannen en naakte vrouwen die wezenloos rond dwalen, bevolken stilaan grote landschappen met ruïnes of stadsgezichten. Mythologie en droombeelden vormen zijn voornaamste onderwerpen waarin de vrouw in al haar glorie ten tonele wordt gevoerd. In 1952 ontwerpt Delvaux de muurschilderijen van het Kursaal te Oostende. Het muurschilderij dat hij in 1973 ontwierp voor het Casino van Chaufontaine is nu te zien in het Casino van Knokke.

Paul Delvaux,
l'homme de la rue,
de man van de straat
(1940), olie op doek,
eig. Communauté
française, Luik,
Musée d'Art Wallon

Van ein oarme visscher die smoorrieke wierd

Jef Klausing

't Geine dan 'k goan vertellen gebeurt nie veele in de visscherie. Ollesziens nie bie de geweune visschers. Moar ter woaren ook uitzoenderiengen gelijk de grote reiders met hunder buuten verbluuen en hunder villa's op de zaidiek, de Pannenaars lieten huuzen bowwen langs de boelevaar die noar de tettebrugge lopt (ein huus en ein sjhip), de stiermans op IJsland hadden ook ein eigen huus maar nie in 't zelfste kwartier woar dan de geweune visschers weunden, gelijk de Siessefasjoosjestroate, de Schipperstroate, de Kaoje.

Die goeje tied is verbie. De groote reiders hebben 't antieden stille geleid, en de andere zien wel verplicht gewist van 't zelfste te doen.

Moar 't is nie oover de visscherie van bie uus dan 'k het goan hebben, moar oover de visschers van Madagaskar die 't nog slichter hebben.

Rabearison was ter einen van. Je weunde in 't dorp Salary ein endje booven de haven van Toeleejaar os je goed op de koarte kiek kan je 't vienden. Rabearison goeng biekansten olle daagen goan visschen. Je zette ze net uut op de laguune, tusschen de koroalen, je sproeng in 't woater met ein bril datten zelve gemakt had voe goed te kunnen kieken oender woater. En van osten ein visch zaag, goengten der noartoe en dreiften hem in ze net. Je vangde azoo olsan twee visschen: meir kosten nie

gebruuken en nog veele minder bewoaren in de warmte zonder ies. Einen was voe direkt op te eeten en den anderen was voe te verwisselen bie de boertjes voer eind handvul ries en ein poar banannen. Azoo hatten wel olle daagen eeten, moar kwamen nie verre.

Ter was moar ein dag in de weeke datten meir visch goeng vangen, zoeveele of datten moar in ze net koste jaagen, en da was de diessendag want in den achternoeke kwam ter ein Indiejer, ein Karang gelijk of dan ze gunter genaamd worden, met ein moteurboot met ein iesbak de visch opkooopen dan de visschers te veele hadden en dan ze gein weg mee wisten.

Kooopen is veele gezeid, de vischmarchang zei wel 'k geeven tien frang voe die visch, moar de visscher kreig gein geld in z'n handen, je kost ter toch niertent mee doen. Dien Indiejer was ein stieve slimme veugel en ein goe kommirsant gelijk of dan de Indiejers zien en veele vischmarsjangs ook en je zei: 'k goan je gein geld geeven, je kanter toch niertent mee doen, moar je mag voe zoeveele frang kooopen in me wienkel an boord van me schip. En da woaren stikken netten, goaren voe netten te vermaaken, korrebollen voe de netten booven woater te hoeden, stikken lood voe ze rechte te hoeden in 't woater, speegeltjes en olle soorten gekoleurde gloazen kraalen voe kadoo te doen an 't wuuf of 't lief, gekoleurde plastieke kams en tandebustels voer in hunder krullen te steeken en nog meir

dan hoendert andere gerieflike diengen in die sjanger.

Rabearison had den helft van de tied eintwadde noodiege voe te visschen en os ze vrowwe ein nieuw kiend had gekocht, goengten ook wel ein keir ein vischje verwisselen voer ein handvul gloazen marbels of ein speegeltje.

Moar ze vrowwe was da gowwe moe met die flowwe kadoos en ze zei: os je niertent anders voe mien kopt, trekken 'k der uut en je kut op ein ander goan voe je roemazaf (hutsepot op ze Malgasjes) kloar te maaken en kienders te maaken.

Moar den Indiejer had nie veele op ze schip voe te verwisselen teegen visch en Mizamiza trok der op uut met oal heur kienders en 't menoage en Rabearison zat doar olleine en moste nuu zelve ze pot koooken.

Moar wa gebeurde er? 'k Hebben 't nie zelve meegemaakt, moar hooren vertellen van Zatovo, ein geleirden oede vint uut de streeke die 't ook had hooren vertellen van ze grotvoader Totosidy die 't ook had hooren zeggen uut stieve goeje en seriejeuze bronne. Voer kort te zien: 't was stief lange geleen: van uut de tied dan de beisten nog spraaken.

Ramanampehelo, de keunienk van oenderwoater had ein dochter, ein schat van e kiend woar datten schrikkelik veele van hield. Moar da gebeurt bie de keunienk gelijk bie de geweune menschen, da kiend wierd stief ziek. Niemand wister road mee, de keunienk zat geheile daagen te schreimen op ze troon, zoedonieg veele te schreimen dat 't woater van de zee wel vier duum reis en dan de menschen an land peinsden dat 't spriengtie goeng zien. De toovenoare van oender woater wierd er bie gehaald en de deezen, schartte in ze board osten da kiend oenderzocht had en je zei teegen de keunienk: ter is moar ein middel voer heur te geneezen en dat is dat ze zoe moeten ries eeten.

DE MIENIESTER

Anders vreizen 'k da ze goat dood goan.

Keunienk Ramanampehelo, goeng nog meir an't schreimen osten dadde hoorde. In 't land van oenderwoater ister wel van ollesten te vienden, olle soorten van visch en geruoazen, krabben en mussels en wulloeks, en zeiwier, moar gein bitje ries.

Ze mieniester Tsitondroina kreigter kompasje mee en je zei teegen de keunienk: je moet er niet mee inzitten, 'k weten ik woar datter ries gruujt en 'k goan der sebietsent achter.

Je kwam roend de noene booven op de plekke woar dat Ribearason ze schuttels an 't wasschen was. Ter was nog ein spettertje ries oover en je smeit dadde teweege in 't woater voer de visschen eeten te geeven, op 't momment da Tsitondroina booven woater kwam.

Wat is dadde, vroegten an Ribearason?

Ewel ries, gelijk of da je ziet, zei de deezen.

Ries? Is dat echt ries? En wa goa je doarmee doen.

't Is 't restje van me roemazaf en 'k geeven 't an de visschen dan ze ook eintwadde 't eeten kriegen die op eintwadde trekt. Kan je dadde missen, vroeg Tsitondroina, 't is voer de keunienk ze dochter die stief ziek is en die ries moet eeten voer te geneezen.

Ost moar dadde is, zei Ribearason, hier zi, pak het mee, moar vergit nie van me pot weere te brijngen, 'k hebben der moar einen, want me wuuf is weggelooopen met geheil me menoasje en oal de kienders.

En azoo kreig die prinsesse heur ries en was ze sebietsent geneezen.

Keuning Ramanampehelo, was zoedonieg kontent datten teegen ze mieniester zei: os je die leege riespot weere draagt, vraagt ein keir dat die mensch die die ries bezorgd hebt zou meekommen, 'k goan hem ein stieve schoone beloonienge geeven omdatten me dochter 't leeven gered hebt.

Zoo gezeid, zoo gedoan en Rabearison zei datten hem wel ein dagsje koste vriemaken nu da ze wuuf toch weg was en je goeng mee noar de dieperik.

Moar Mieniester Tsitondroina verwittiege 'n hem datten nie te gowwe moste pakken 't geine dat de keunienk wilde geeven. Os 't geld was, zelfs veele geld, mosten zeggen datten lieversten zoe willen verstoan wat dan de beisten oender malkoan an 't vertellen woaren. Da goeng hem nog veele riekender maaken.

Os ze bie de keunienk kwaamen zei de keunienk teegen Rabearison: je hebt me dochter heur leeven gered, je mag ter nu mee trowwen voer je beloonienge.

Bedankt, zei Rabearison, os ik ze goed bekieken (zie ook onze foto) is 't wel ein schoon moksje, stief schoone zelfs, moar dat is moar juuste van booven, moar van oender kan ik der nie veele mee doen, 't einiegste dan 'k der goan van oendervienden is dat ze oal de platse in me bedde goat pakken...

'k Verstoan dadde, zei de keunienk, 'k zien zelve zeevens keirs getrowd, moar os je ze niet wilt hebben kan ik joen ein groote zak met goede geld voer kadoo geeven.

Mersie, meneire de keunienk, dat is stief schoone van je, moar 'k zoen lieversten wat anders kriegen.

En wadde zoe je wel willen de?

Ewel os 't moar te geeven is voer joen, 'k zoen willen kunnen verstoan wat dan de beis-

ten teegen malkoar vertellen. Os't moar dadde is, zei de keunienk, 'k goan sebietsent me toovenoare loaten kommen, de deezen goat 't wel flikken.

En azoo kwam Rabearison weere booven wouter, zoender vrouwwe, zoender geld, moar met ein geheile pak verstand datten voordien nie had.

Ter zaaten doar juuste twei kroajen in de palmboom booven ze huuzekotje teegen malkoar an 't klappen.

'k Goan ein keir luusteren os die toovenoare ze werk goed gedoan hebt peisten en iffiktief, je kostte van 't eiste toe 't laste woord ollesten verstaan.

Je moet ein keir kieken noar die luje visscher die hier oender die boom ligt te slaapen, in de platse van te goan visschen, zei den eiste kroaje.

Je slapt ie nie zei de tweidden, je doe moar juuste gelijk of datten moe is, kiekt moar ein keir goed, z'n oogen zien nog oopen. 'k Zoen wel ein keir in ze kinne goan pekken, je goat zien datten wakker is.

En kroaje nummeroo twei vloog noar beneen en je wilde begunnen pekken, moar Rabearison die 't oal verstaan had wat datter gezeid was, was de rapsten en je koste de kroaje nog juuste bie ze vlerken pakken.

Loat me los, zei de kroaje.

Ba'k en doen, zei Rabearison, je zie welgekomen 'k goan je pluumen en in de roemazaf doen en je vandenoene oopen: 't goat ein keir wat anders zien dan olle daagen visch te moeten eeten.

Doe da nie, zei de kroaje, os je me loat leeven, goan k' joen ein geheim verklappen datter niemand wit.

Rabearison liet de kroaje los en die beiste vroeg zie je doar die boewababboom stoan?

Ewel oender ze workels zien der zeeven groote potten met goede geld begraven datter niemand van wit. Hoalt ze der uut en je goat voe de reste van je leeven smoorrieke zien.

En 't was gelijk of da die kroaje verteld had. Rabearison kost z'n oogen nie gelooven osten oal da goed zaag en je leefde gelijk God in Frankriek of nog beeter zelfs.

Je zei in z'n eigen: nuu dan'k weere op krachten gekomen zien en damme wuuf toch weg is, zoen'k wel ein keir peizen op 't hertrowwen.

Je had wel vuuve of zes mokken in d'ooge die in den omtrek weunden, moar t'er was gein eine die hem wilde. Toet, ter watser eine die hem zoe gewild hebben, moar ze stoend Rabearison nie veele an: ze keik scheel, zat vul met pokkepitten en heur soetjein most ze in heur leen vastemaken.

Rabearison schartte in z'n hoar: os da 't einiegste is dan'k kunnen kriegen zoen 'k tonne moar lieverst olleine blauven, peisden.

Moar op 't zelfste momment kwam ter ein hoane verbie die achter ein kieken zaat da wegliep, en 't twidde kieken wilde ook van gein liefde weeten, 't was moar juuste 't zesde kieken da gewillig was, en 't was nog 't schoonste nie.

Zie je wel zei dien hoane in z'n eigen, (Rabearison verstoend oal wat datten zei mit datten de toale van de kiekens ook machtieg was), hoe dat 't goat: os ze van je wegloopen is 't omdat ze van joen nie willen weeten, je steirt mag nog in 't zuuverste goed zien, 't is moar juuste de deeze die 't geiren wilt hebben die heur loat pakken en 't is oal gein avance van achter de deeze te zitten die wegloopen.

Rabearison verstoend de lesse en 't is azoo datten trowde met die scheele met heur pokkepitten en heur soetjein in heur leen. Moar met 't goed van oender die boewababboom dat de kroaje verklapt had, leefden ze lange en gelukkig, je had veele kienders, 't woaren wel oal scheele, moar 't koste hem nie bommen.

Je mag me nu gelooven of nie, moar da zien van die diengen die biekanten noojs gebeuren in de visscherie en gelijk of dan'k gezeid hebben in 't begin: 't is stief lange geleen, van in de tied dan de beisten kosten klappen. Ter is moar eintwadde da je moet onthoeden en dat is da je moe kontent zien met 't geine da je kunt kriegen. Is 't nie veele, 't is toch veele beeter dan zoe rieke te zien of dat de zei diepe is en gein bitje sjansje te hebben in 't leeven.

*En ter kwam ein zwientje
met ein lange snuut
En 't vertelliengsje is uut!*

Verhalenbrunch met Omer Vilain (2)

Martine Quaegebeur

DEEL 2

Op 28 mei legde België de wapens neer. De Achttiendaagse Veldtocht was beëindigd. Het stadscentrum van Oostende, o.a. het Wapenplein, de Kapellestraat en de Breidelstraat, stond in brand (1).

was een vrouwtje dat, met kleren in een laken gedraaid, de markt overstak.

Niettegenstaande op 28 mei 1940, rond 5 uur in de morgen, de overgave van België in Wijnendale was ondertekend, gingen de bombarde-

Prentkaart
uit de
verzameling
van O. Vilain

E 9. Oostende 1940 Wapenplaats.
Place d'Armes.

Mijn oudere broer, Albert, was vlug kunnen afkomen, want zijn eenheid die dicht bij Diksmuide lag, werd kort na de capitulatie ontbonden. Om niet krijgsgevangen gemaakt te worden, had hij zijn uniform uitgetrokken.

In de bibliotheek, gelegen op de hoek van het Wapenplein en de Louisastraat, had Albert aangehuwde familie die er conciërge was. Hij stelde voor om er de bombardementschade te gaan bekijken.

Alles was ten prooi aan de vlammen. Op het Wapenplein bemerkten we vier mensen. De eerste was Carlo Loontjens, de toenmalige stadsbibliothecaris. De tweede was een brandweerman die ons vertelde: "Wat wil je gaan hebben, het is al twee dagen dat we zonder water zitten...", want door de hevige bombardementen waren de waterleidingen inderdaad gesprongen. De naam van de derde persoon kende ik niet en de vierde

menten verder. Daar men wist dat er in De Panne nog Engelsen waren, kregen Duitse vliegtuigen vanuit Nederland - dit land was al na vijf dagen onder de voet gelopen - de opdracht om onze kust te bombarderen. Ze waren niet op de hoogte van het feit dat hun eigen troepen zich reeds in Oostende bevonden. Bij de luchtaanvallen op het Hazegras en ter hoogte van Petit Paris, beschoten zij hun eigen manschappen. De mensen die er woonden bevestigden dat de Duitsers hun geweren op lakens legden in de vorm van een hakenkruis en dit om zich kenbaar te maken aan hun eigen vliegeniers opdat zij het mitrilleren zouden stoppen.

In De Panne werden de bruggehoofden door Duitse vliegtuigen beschoten. Men had ze namelijk aangelegd om de Engelsen uit De Panne en vooral vanuit Duinkerke te laten vluchten.

Er vielen talrijke slachtoffers. Om van ramptoe-risten te spreken, vele Oostendenaars waren gaan kijken. Men kon zich toen ook nog overall begeben. Met enkele vrienden ging ik op de

(1) In de nacht van 27 op 28 mei werden het stadhuis en de Stedelijke Bibliotheek, gelegen op het Wapenplein, door brandbommen vernield. Het archief en talrijke waardevolle schilderijen gingen in de brand verloren.

fiets langs de zeedijk, richting Nieuwpoort naar De Panne. We zagen hoe ze tientallen lijken vanonder het zand, uit camions, tanks, rode kruiswagens en andere uitgebrande wagens haalden. Het was een vreselijke toestand voor hen die het beleefd hadden.

De school begon opnieuw enkele dagen later. Ik ging terug naar het Atheneum in Oostende. In de klas waren we nog met de helft. De rest was gevlucht naar Engeland of zat in Frankrijk waar de oorlog nog voortduurde.

Een vriend die naast mij op de schoolbanken zat, had op een dag de krant bij: "Kijk eens, hier staat een lijst waarin men de gesneuvelden vermeldt. Is dat DE MEYERE van onze klas niet?" vroeg hij.

En werkelijk, het was Hilaire DE MEYERE van onze klas. Net zoals de andere jongens van tussen 16 en 35 jaar, was hij naar Frankrijk overgebracht. In Saint-Omer werd hij dood gemitrailleerd. Indien ik een paar maanden ouder zou zijn geweest, dan was ik wellicht ook in Frankrijk terecht gekomen. Met de leraar lichamelijke opvoeding waren we naar De Panne gereden om zijn begrafenis daar bij te wonen. Het zou voor altijd een diepe indruk op mij maken. Nog steeds heb ik de foto van onze klas die juist één maand vóór de oorlog werd genomen. Wanneer je ze dan later bekijkt, stel je vast hoevelen er door de oorlog zijn omgekomen:

die is er niet meer, die is gebleven in een concentratiekamp, die is gestorven door de vochtigheid van de schuilkelders en die is in het jaar '40 bij de vlucht omgekomen... Het doet altijd heel zonderling aan en je stelt jezelf heel wat vragen.

In de oorlog had men de collaboratie en de weerstand.

Bij de collaborateurs had men slechten en minder slechten.

Bij de weerstand had men heel toffe mensen, maar ook onbetrouwbaren die het enkel deden omwille van het avontuur of uit winstbejag. Vooral de weerstand van "Het Laatste Uur" was niet te vertrouwen. Het ongeluk wilde dat men daardoor alle weerstanders ging aanzien als leden van "Het Laatste Uur". Algauw beweerde men dat het allemaal profiteurs waren.

Bij een van mijn klasgenoten werd er thuis steeds Frans gesproken. Het waren franskiljons, Vlamingen die vóór de oorlog een klein groepje vormden en voorstanders waren van het Frans in België.

Op een zeker moment vernam ik dat mijn klasgenoot naar het Oostfront vertrok. Ik vond dat heel eigenaardig. Later vernam ik dat hij van het Oostfront was teruggekeerd en het toeval wilde dat wij elkaar weer ontmoetten: "André, ik zou je toch iets willen vragen, maar je moet er niet op antwoorden als je niet wilt. Ik heb nooit begrepen waarom je met de Vlaamse SS naar het Oostfront bent vertrokken. Jullie waren toch francofonen thuis"?

"Wel, in Oostende had men op een zeker moment het VERDINASO en het VNV. In het hotel Picadilly, aan het Leopold I-plein, hielden zij een grote manifestatie. Dr. DE ROO, een Oostendenaar, kwam spreken over de toekomst van Europa. Wij waren jong en vol aandacht zaten wij vooraan naar hem te luisteren. Dr. DE ROO bekeek ons en sprak: "En gij, jongeren, tracht bij de eersten te zijn. Ga mee om het Bolsjewisme te bestrijden, want gij zijt de toekomstige officieren van Vlaanderen".

Wij waren 18 en 19 jaar en hij overtuigde ons met klinkende bewoordingen: "Ik zou zelfs niet wachten, want de eersten zullen altijd de besten zijn. Kijk, de lijst ligt hier klaar om te tekenen". En zo hadden wij getekend.

Thuis kreeg ik van vader een pak rammel. Hij had gescholden en was naar de Duitsers gegaan om mijn indiensttreding ongedaan te maken. Maar aangezien ik 18 jaar was, kon dit niet meer verholpen worden.

Het resultaat daarvan was dat ik Rusland had gezien en zelfs bijna heel Europa. Maar het was allemaal te voet, want de Duitsers hadden voor

ons, "die Flamen", maar weinig respect. Met de trein vertrokken wij vanuit Oostende, via Brugge, Gent, Antwerpen, enz. In alle stations werden we opgewacht met bloemen. We trokken verder naar Eupen om Duitsland te bereiken waar we onze opleiding kregen. Waar was dr. DE ROO, vroeg ik me opeens af. Maar dr. DE ROO was al terug in Oostende en speelde enkel de rol van propagandist.

Aan een ander Vlaams oostfrontstrijder die ik persoonlijk kende, vroeg ik waarom hij zijn studies in zijn laatste jaar normaalschool had opgegeven: "Wel", antwoordde hij, "Cyriel VERSCHAEVE kwam spreken en wij keken op tegen die grote Vlaamse schrijver en dichter. Hij zegde: "Gij, Vlaams bloed, hebben we nodig aan het Oostfront. Het is zelfs een christelijke plicht het communisme te bestrijden..." Hij zei dit zo vlakaf tegen ons met als gevolg dat, van de 21 leerlingen die in Torhout hun laatste jaar normaalschool volgden, er 18 zich hadden laten inlijven. Dertien waren aan het Oostfront omgekomen en slechts 5 zijn teruggekeerd. Cyriel VERSCHAEVE hadden we ook nooit meer teruggezien, want eind augustus 1944 week hij uit naar Duitsland om dan in 1945 naar Solbad Hall, in Oostenrijks-Tirol, te vluchten (2)".

De oorlog voor Oostende was veel erger dan op andere plaatsen. Wij vielen bestendig onder de bombardementen. Wij mochten ons ook niet verder begeven dan 5 km van de kustlijn. Oostende was trouwens "Sperrgebiet".

In de eerste maanden van de oorlog, mochten wij weliswaar nog op het strand. Het was precies of wij alle plaats voor ons hadden, want de Duitsers waren in het begin zeer correct. Maar eenmaal het september 1940 was, waren de vriendelijke Duitsers verdwenen. Naar waar, weet ik niet. Ze werden door andere Wehrmachtstroepen vervangen en er was opeens een heel andere sfeer. Huizen, koper, graan en andere eetwaren werden gerequireerd of opgevoerd. Men werd zelfs van het voetpad gelopen. Er was werkelijk een heel groot verschil tussen de eerste bezettingstroepen en de tweede. Volgens mij heeft dit dan ook een rol gespeeld waarom velen bij de weerstand zijn gegaan. In het begin waren de mensen nog verdraagzaam tegen de Duitsers, maar dan hadden ze er genoeg van.

(2) Bron: GROTE NEDERLANDSE LAROUSSE ENCYCLOPEDIE in 25 delen; Uitg. Heidelberg-Orbis N.N. Hasselt 1979

Van het scoutisme trokken de Duitsers zich, in het begin van de oorlog, geen barst aan. Scouting of padvinderij was evenwel een Engels woord. De oorsprong ervan lag ook al bij een Engelsman, de generaal Robert BADEN-POWELL. Zo'n Engelse invloed op de jeugd konden de Duitsers niet goedkeuren. De jeugdbeweging van het VERDINASO en het VNV drong aan om het scoutisme te verbieden wat dan ook in 1942 gebeurde. Zelfs het uniform mocht niet meer gedragen worden. De jongeren van de scouts, die gewoonlijk iedere zaterdag of zondag samenkwamen en trouw zwoeren aan het vaderland, hielden toch nog contact met elkaar. In het geheim hielden zij vergaderingen. Toevallig raakte er dan één bij de weerstand en daardoor werden anderen vlug meegesleept. Zo zijn er vele scouts bij de weerstand terechtgekomen. Jongeren praatten hun mond wel eens voorbij, waardoor het niet zo moeilijk was om weerstanders op te sporen. Een viertal scouts was zelfs in een concentratiekamp gestorven.

Een heel bijzonder figuur was Bob DUBOIS. Hij was lid van het Onafhankelijkheidsfront en de spionagedienst en was tevens stichter van de partisanen te Oostende. Op een zeker moment lieten de Duitsers een affiche van hem verspreiden. Een half miljoen fr. werd uitgelooft voor wie de terrorist kon aanduiden of zijn geheime schuilplaats kon bekendmaken.

Wat was er gebeurd? De Duitsers hadden hem namelijk aangehouden en naar Brussel overgebracht om door de "Sicherheidsdiensten" ondervraagd te worden. Maar in het station van Brussel-Zuid was Bob DUBOIS kunnen ont-snappen. Hij vroeg om naar het toilet te gaan, sloeg ergens een paneel in en was kunnen ontkomen. Hij werd dus gezocht en daarom hingen nu overal affiches uit met zijn foto en een half miljoen fr. beloning erop.

Jong en onervaren, trok ik zo'n affiche af, want ik wilde er een bewaren als souvenir voor na de oorlog. Ik vond dat heel interessant en verstopte ze opgerold weg in het Onze-Lieve-Vrouwebeeld, thuis bij mijn moeder.

Enige tijd later, ik was toen student in Antwerpen, kwam ik terug thuis op een weekend: "Zeg, wat denk je wel? En hadden de Duitsers hier moeten komen"!

Ik wist echt niet wat er gebeurd was: "En dan nog een communist in een Onze-Lieve-Vrouwebeeld..."!

Mijn moeder had namelijk de grote kuis gedaan, het Onze-Lieve-Vrouwebeeld omgekeerd en de affiche gevonden met als resultaat dat ik mijn affiche kwijt was.

Honderd jaar geleden

Lucien Valcke

N.V. EXELSIOR

ofte

"DE SPROTFABRIEK"

Vele OOSTENDENAARS zullen wel al gehoord (of zelf meegemaakt!) hebben dat de wonderbare haringvangst tijdens de 2e Wereldoorlog aan veel kustbewoners tijdens die moeilijke jaren voor de nodige voeding gezorgd hebben.

Veel minder bekend is dat 100 jaar geleden een ander klein zeebwonertje, namelijk "het sproutje", haar steentje heeft bijgedragen om de werkgelegenheid te OOSTENDE en omgeving wat aan te zwengelen.

In de loop van de maand mei 1896, werd er in de lokale pers melding gemaakt van zodanig overvloedige sproutvangsten, dat de kleine vissersbootjes op het punt stonden van te kapseizen onder het gewicht van hun lading.

Terzelfdertijd werd ook de oprichting aangekondigd van een fabriek hier te OOSTENDE, door de HOLLANDSE firma BRAECKMAN EN CO uit ROTTERDAM, voor het "inblikken van sprout in voedingsolie". De fabriek zou ook zelf de blikjes en de houten verzendingskisten vervaardigen.

Het was de OOSTENDSE vishandelaar A. PEDE, die de HOLLANDSE firma kon overtuigen om de fabriek te OOSTENDE in te planten.

Een stuk terrein, gelegen in de LEFFINGESTRAAT, langsheen de KONINGINNELAAN, werd daarvoor aangekocht. (1)

Nu staat op deze gronden de BASISCHOOL VOGELZANG. (7)

Om de exploitatie van de fabriek mogelijk te maken, werd de N.V. EXELSIOR opgericht, die reeds vanaf oktober met de aanwervingen begon. (2)

Op 10 oktober kwamen reeds twee schepen, de UTRECHT en de DAGERAAD, te OOSTENDE aan met het nodige materiaal en de machines voor de inrichting van de fabriek, die ondertussen volledig gebouwd was. (3)

Begin november 1896, begon de fabriek te werken. Eerst met enkele meisjes die door HOLLANDS personeel opgeleid werden en die daarna op hun beurt andere meisjes zouden opleiden. (4)

De fabriek draaide zeer snel op volle toeren zodat op 15 november reeds 250 werkneemsters aan de slag konden. (5)

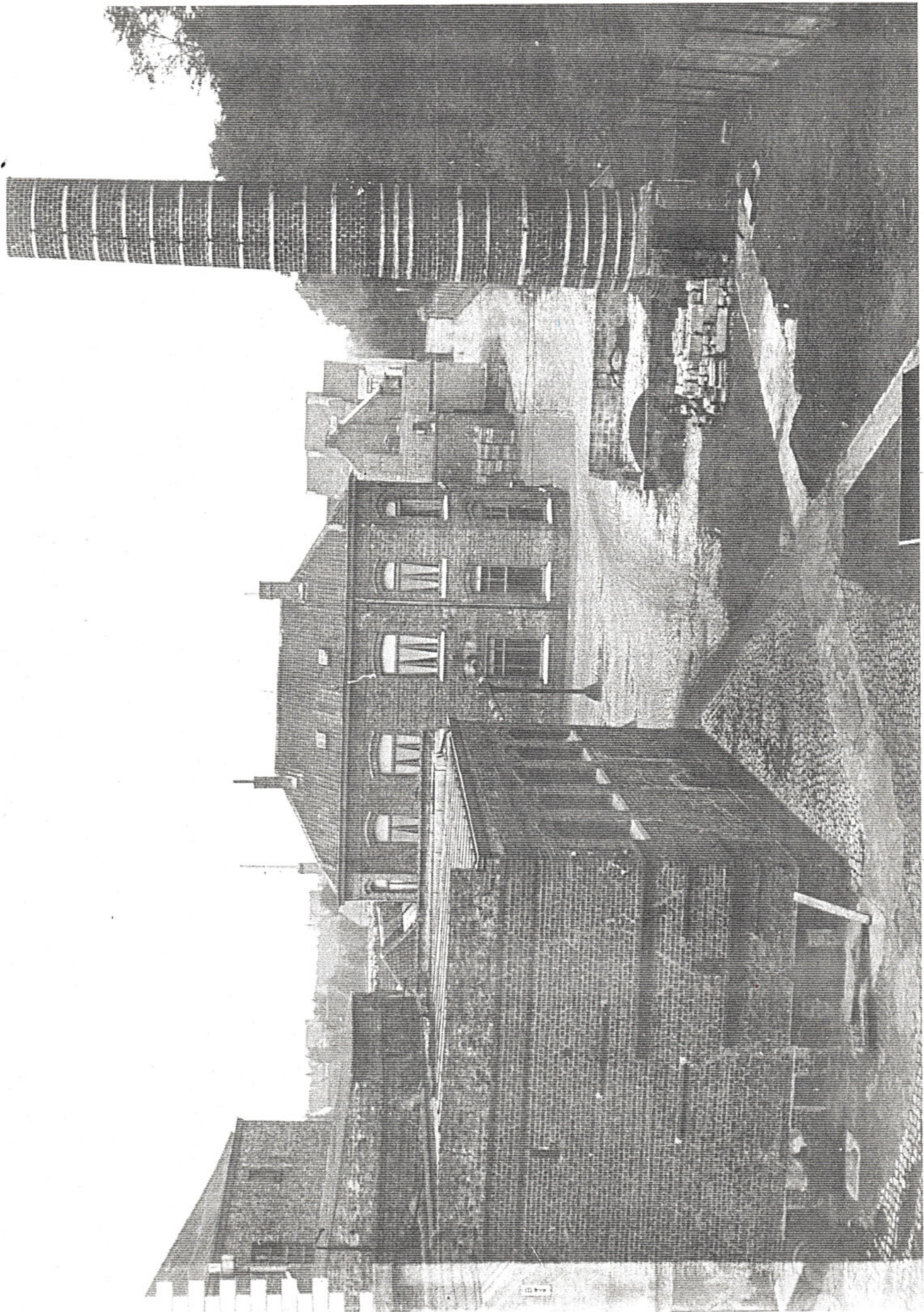
Een niet te verwaarlozen schaduwzijde aan deze tewerkstelling was wel de jeugdige leeftijd van de meeste werkneemstertjes, die reeds vanaf hun 14 jaar aangeworven werden. (2)

De "SPROTFABRIEK" was gedurende jaren een begrip in OOSTENDE maar in 1965 gingen daar de poorten definitief dicht. De firma UNITED FOOD, te BREDENE gevestigd zou haar "roots" terugvinden in de N.V. EXELSIOR en nog steeds de smakelijke sproutjes in olie inblikken. (6)

De fabrieksgebouwen werden in 1975 afgebroken. (7)

Bronnen :

- (1) *Echo d'Ostende*, nr. 41 van 21 mei 1896
- (2) *Echo d'Ostende*, nr. 79 van 4 oktober 1896
- (3) *Echo d'Ostende*, nr. 81 van 11 oktober 1896
- (4) *Echo d'Ostende*, nr. 90 van 3 november 1896
- (5) *Echo d'Ostende*, nr. 95 van 15 november 1896
- (6) Telefonische informatie van "Kamer van Handel en Nijverheid"
- (7) foto-illustraties
 - A. Van Caillie "Oud-Oostende in beeld", deel 3, blz. 184
 - Huguette Vanden Weghe "Als de tijd van toen-Oostende 1950-1960", uitg. Manga
 - M. Vanalderweireldt, "Oostende, de memoires van een stad", blz. 84-85 (afgedrukte foto +/-1950)

KIEKJES, KOETJES & KALFJES

Stadsarchief wordt bewaard

(bericht 30.08.1995)

“In het nieuwe personeelsstatuut wordt ook een archivaris voorzien die de ordening en ontsluiting van het stadsarchief terdege zou moeten opvolgen. Een grote schoonmaak dringt zich immers op.” Dat antwoordde het Oostendse schepencollege aan CVP-raadslid Fernand Ghesquière die een schriftelijke vraag gesteld had over de bestemming en bewaring van het archief van de stadsadministratie. De archiefbescheiden van het stadsbestuur worden bewaard: het archief van administratieve en technische diensten in de kelder van het stadhuis, het archief van de brandweer in de brandweerkazerne, het archief van de dienst voor toerisme in het Feest- en Cultuurpaleis, het archief van de groendienst in de Mercatorlaan en het archief van Stene in het oud-gemeentehuis van Stene. Ambachtelijke documenten die van belang zijn voor latere opzoekingen worden na een aantal jaren niet zomaar vernietigd. Alleen documenten die administratieve noch historische relevantie hebben, worden vernietigd en dan nog alleen wegens acuut plaatsgebrek. Voor iedere vernietiging is de uitdrukkelijke toestemming vereist van het Rijksarchief. Tot op vandaag werden slechts louter administratieve documenten van de stadskas vernietigd. Van alle bescheiden werden, eveneens conform de richtlijnen, voorbeeldeemplaren bewaard. Er stelt zich bijgevolg eerder een probleem van te weinig dan van teveel vernietigen.

In 1992 en 1993 organiseerde het Rijksarchief van het arrondissement Brugge een inspectieonderzoek, ook in Oostende. Uit het verslag bleek dat de stad een vrij positieve beoordeling kreeg: van goed tot bevredigend wat de klimatologische voorzieningen in de archiefbewaarplaatsen betreft. Bovendien blijkt Oostende ook één van de meest omvangrijke archieven te bezitten.

Men mag niet vergeten dat het stadsarchief van vóór 1940 vrijwel volledig werd vernield na een bombardement. Daaruit moet duidelijk blijken dat er zeker geen sprake kan zijn van oververniechting van stukken, maar wel eerder het tegendeel. Volgens het schepencollege is het evenmin opportuun om de “zogezegde misbare stukken” in depot te geven aan het Rijksarchief in Beveren-Waas. Omdat het leeuwenaandeel van het stadsarchief jonger is dan 50 jaar, kunnen heel wat dossiers niet gemist worden. De overheid is zelf voorstander van een degelijke

bewaring ter plaatse. Ten slotte kan op termijn worden gedacht aan de ontsluiting van het stadsarchief van Oostende voor derden, dit is het toegankelijk maken voor de plaatselijke vorsers. Nog volgens het schepencollege situeren problemen, als die zich al stellen in het verband met het archief, zich niet zozeer op het vlak van de vernietiging van archief, maar veeleer op het vlak van ordening van de archiefstukken. Vandaar de geplande aanstelling van een archivaris.

CAMBRIDGE NEWS

of... met FTG over zee-verslagje (30.03.'96)

Een eerste huzarenstukje was pogen ons aller L. in Engeland te krijgen zonder identiteitskaart, ... en later terug buiten, zonder dat ze op water en brood vloog. De vleugelboot bracht ons in goede orde naar de wachtende bus van G. en Shirley om het nieuwe avontuur aan te vatten.

We trokken op naar een onooglijk dorp, Lullingstone, waar de Romeinen ooit eeuwenlang een uitgestrekte villa uit- en verbouwden. Prachtige mozaïeken en heel wat interessante souvenirs werden in de loop der jongste decennia opgegraven en bewaard in het museum. Maar we konden onderweg reeds heel wat Brits bewonderen: voor het zwaar verkeer was er geen brug, dat moest gebruik maken van een fjord en door het water rijden. En in de Plough kregen we een lekkere en voedzame broodmaaltijd: de ploegers picknick. In de loop van onze Engelse adventures hebben we deze reeds leren waarderen, wat men ook beweert over Thatchers keuken.

Duxford, het reusachtig vliegveld-museum, werd de volgende halte. De blikvanger is een echte Concorde naast de zaal van WO II, en waar wij, nietige schepseltjes, onze weg pogen te vinden tussen reusachtige vliegtuigen. Echt een belevens, vooral voor mensen die nog niet veel dicht bij een vliegtuig kwamen.

De avond werd besloten in ons echt gezellig hotel en dan nog voor de taaisten, een tocht door het nachtelijke Cambridge, op zoek naar spoken als Newton en Hendrik VIII. Die bleken gereïncarneerd in boemelende studenten die door de duisternis - in hun hoofd - soms het verschil niet meer zagen tussen een huismuur en een “pissijn”. “Overal dezelfde”, merkte een nog nuchtere collega-gids op...

Op Zondag trokken we met de ganse bende ten aanval tegen de Colleges. Van de 39 hebben we

er 3 of 4 bezocht, genoten van gangen, kapellen, binnenkoeren, heilig gras, van indrukwekkende pensionaat-abdijen-kazernes waar Engeland en 's werelds elite en toekomstige leiders worden gevormd en bewaakt door "porters" met een bolhoed en door "Bulldogs" en in kleine groepjes worden klaargestoomd door "Masters". In één der Colleges ga je binnen door de poort der "Nederigheid", moet je dag in dag uit vele malen die der "Vroomheid" passeren, om na lang zwoegen en lijden langs de brug der Zuchten, ten slotte, misschien, door "Het Gat van Eer" (The Gate of Honour), je lauweren te mogen plukken.

Het is bijvoorbeeld ook de gewoonte dat de Masters samen eten met de "verschoppelingen", maar zij zitten op een verhoog, en terwijl de eersten doorspoelen met water, genieten de anderen van een glaasje wijn. Ook een vorm van studenten stimuleren. Zouden onze universiteiten daar niet kunnen van leren?

Het wereldberoemde Fitzwilliam museum volgde nog en 's avond kwam niemand smeken om nog een wandeling. Dag 3 kwamen 3 hoogte-

punten; bezoek aan een US-militair kerkhof, aan de Nationale Stoeterij met rondartelende babys, om te besluiten, na een ploegerslunch in de Aalmoezenarij bij twee boeiende gidsen in de overweldigende Kathedraal van Ely, op een "eiland" in het Fan (Vennen) gebied. Het was te laat geworden voor Peterborough, en Burry St. Edmund wordt de tussenoplossing. Ook een Kathedraal en daarachter de zoveelste puinen van een grote abijd waar Hendrik VIII's adem is overgewaaid.

Maar ook aan onze Cambridge "roeiwedstrijd" kwam een einde. Wie wou ging mee naar de Universitaire tuinen, de anderen begonnen hun aanval op de winkels, cafés of resterende colleges.

Op de terugweg wipten we nog een landelijke bar binnen, naast de Theemsmonding. Bij het afscheid hoorde ik de chauffeur, tegen de bazin zeggen: "Lovely people".

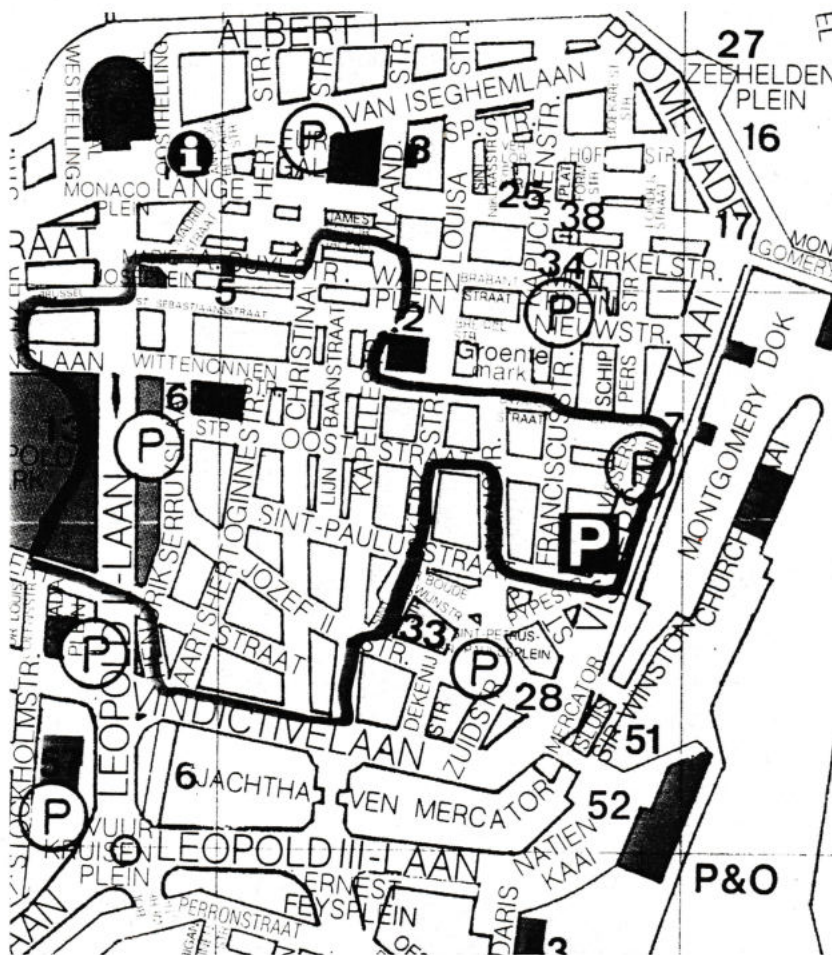
En inderdaad, voor zo'n elite een reis organiseren is en was een heerlijke (en lastige) droom.

Voor KOR: Jozef Bonte, Jaak Fonteyne

WANDELING OP HET THEMA "KLEUR"

VOORGESTELD DOOR GIDSENKRING LANGE NELLE (duur: 2.30 à 3 uur)

- Wapenplein -
- Vlaanderenstraat - James
- Ensorgalerij - Christinastraat -
- A. Buylstraat -
- Marie-Joséplein -
- Leopold II-laan -
- Brusselstraat - IJzerstraat -
- Leopoldpark -
- Euphrosine Beernaertstraat -
- Canadaplein -
- H. Serruyslaan -
- Vindictivelaan -
- E. Feysplein - Kapellestraat -
- Jozef II-straat -
- Sint-Pietersstraat -
- Sint-Paulusstraat -
- Kerkstraat - Ooststraat -
- Kaaistraat -
- Pastoor Pypestraat -
- "Pauluspleintje" -
- Visserskaai - Vissersplein -
- Bonenstraat/Kadzandstraat -
- Sint Franciscusstraat -
- Dwarsstraat - Groentemarkt -
- Witte Nonnenstraat -
- Kerkstraat - Kapellestraat

WIE VLUCHTTE IN 1940-1945 NAAR ENGELAND?

De makers van het televisieprogramma "Document" willen een reportage maken over Belgen die tijdens de Tweede Wereldoorlog naar Engeland zijn gevlucht. Men wil o.a. aandacht besteden aan de overtocht, het leven van de vluchtelingen ter plaatse, wat men er deed, of men nog contacten heeft met de mensen in Engeland die hen eventueel hebben opgevangen, enz.

De programmamakers zijn dringend op zoek naar mensen die het allemaal hebben meegemaakt en die voor de camera hun verhaal willen doen, maar ook naar al wie beschikt over foto's, documenten, enz. Al wie in het bezit zou zijn van een amateur-film hierover zal met open armen worden ontvangen. Ook andere nuttige tips zijn welkom.

Geïnteresseerden kunnen schriftelijk contact opnemen met Rita Van den Dries ("Document"), BRTN, August Reyerslaan 52, 1043 Brussel of met de Voorlichtingsdienst, Stadhuis, kantoor 131, Leopold II-laan, 8400 Oostende, tel. (059) 80 55 00 (toestelnr. 2141), fax (059) 80 65 47.

Het programma Document wordt elke maandagavond uitgezonden op TV2 omstreeks 20.35 uur.

RECORDPOGING

In 1995 slaagde Jaak Fonteyne erin een record te breken.

Onze vriend-collega weet zo enorm veel over de oorlogsgebeurtenissen te vertellen, dat hij soms het uur vergeet. Hij heeft - pardon: had - de reputatie de meeste tijd te besteden aan zijn gidsbeurten.

Nu stond ik verleden zomer, op 29 augustus, om 15 uur 47'21" om precies te zijn, te wachten aan de observatie- en commandobunker van WO II, terwijl mijn eigen mensen binnen een kijkje namen. Wie zag ik daar in loopspas afgestormd komen, in zijn zog een afgejakkerd groepje meesleurend? Jawel, onze Jaak! Ik meende eerst last te hebben van een fata morgana, maar toen dacht ik onmiddellijk aan zijn voornemen om een wekker in zijn zak te stoppen, die geregeld zou aflopen om hem tot spoed aan te porren.

De heer B., voorzitter van "Sincfal", smeekte mij: "Mag ik bij jou blijven, Jaak is niet in te tomen". Zijn gemarteld gezicht vertoonde duidelijk alle symptomen van uitputtingsverschijnselen.

Toen ik met mijn gezelschap terug bij de villa

Bastien aankwam, stond Jaak, als een waardige ex-para-commando, reeds fris en monter paraat aan het hekken om de kleine wandeling van WO I aan te vatten, omstuwd door een massa belangstellenden. Zijn vroegere publiek had zich echter meester gemaakt van alle aanwezige rustbanken, terwijl een paar pechvogels, die geen zitplaats konden bemachtigen, her en der op het gazon lagen te zieltoegen...

Bij het gidsen voorbijgestoken worden door Jaak! Voorwaar, voorwaar, ik zeg U: "De wonderen zijn deze wereld nog niet uit!" In elk geval moet bij mij niemand nog komen beweren dat Jaak in feite een trage Piet is... Ik sla ootmoedig een mea culpa: "Ik, en niemand anders ben de grootste slentenaar van gidsenkring "Lange Nelle".

Omer SIMOENS

MET FTG (weer) EEN DAG OVER ZEE

Eendagsuitstap naar Engeland op **zaterdag 12 oktober 1996**.

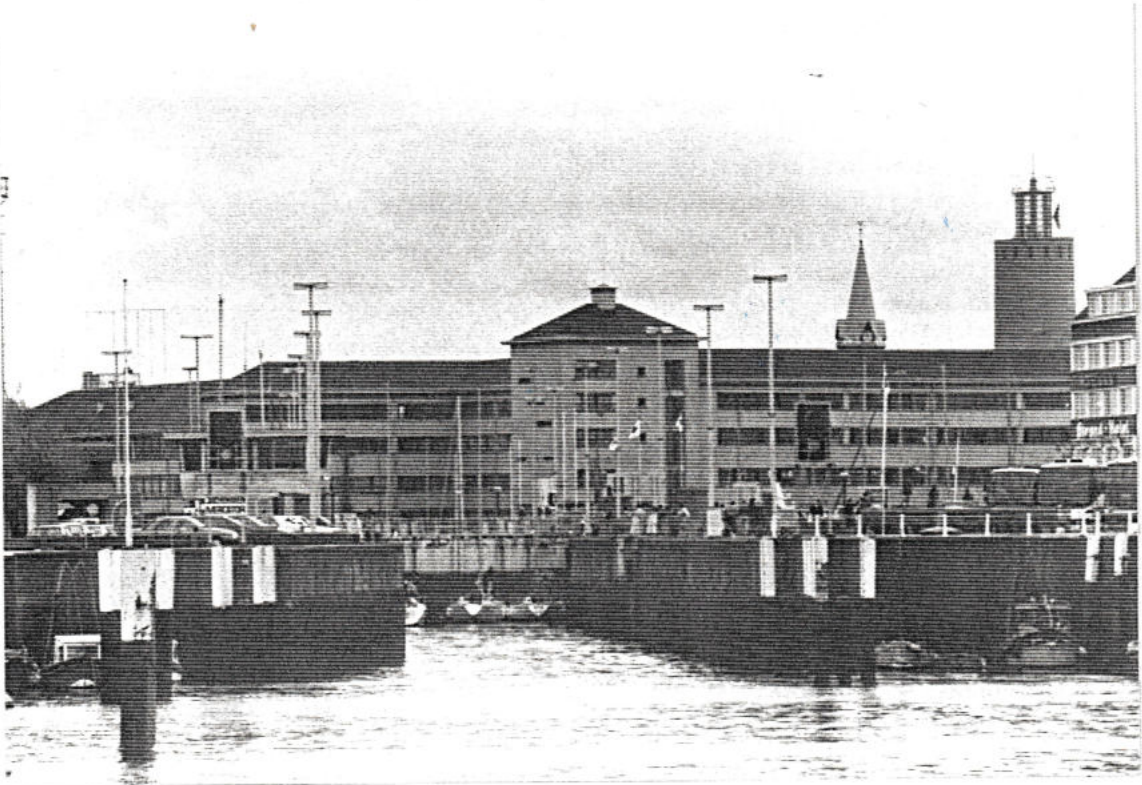
1. Verzameling om 8 uur station Oostende, vertrek Jetfoil 8.25 uur en aankomst 9 uur (Engelse tijd!) in Ramsgate.
2. Met de bus door het mooie Kent + bezoek aan Leeds Castle met prachtige tuinen. Heerlijke stevige Engelse broodmaaltijd.
3. Canterbury: u kunt de gids volgen of u kunt zich op een andere manier bezighouden bv. bier proeven, afternoon tea, shoppen, uitrusten...
4. Terugkeer naar Ramsgate om 17.15 uur (Belg. tijd). Afvaart om 19 uur (Belg. tijd). Aan boord afronding met gezellig-lekker Wagons-Lits-maal.
5. Aankomst Oostende omstreeks 22.45 uur.

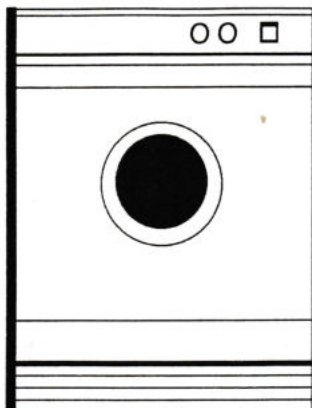
Voorwaarden:

- kostprijs (zonder drank): 2600 BEF
- wie dit wenst kan een gratis parkeerplaats reserveren (op overschrijving vermelden!)
- **overschrijven vóór 1 oktober 1996 op nr. 833-4515419-36 van KOR, Orchideelaan 10, 8400 Oostende, met vermelding Leedsreis (en al of niet + parkeerplaats)**
- wegens het beperkt aantal plaatsen op de Jetfoil vragen wij u beleefd mogelijke verhindering onmiddellijk te melden, waarvoor dank.

Contactpersonen:

- Jaak Fonteyne, Orchideelaan 10, 8400 Oostende, tel. (059) 70 07 78.
- Jozef Bonte, Keuvelhoekstraat 85, 8300 Knokke, tel. (050) 60 04 10 of (059) 55 96 50

GLORIA

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN
DROOGAUTOMATEN - AFWASMACHINES

Gistelsesteenweg 29

Torhoutsesteenweg 406

OOSTENDE

• TEL. 059 / 70 52 74

dermul

AGENCE N.V.

CHRISTINASTRAAT 61 - 8400 OOSTENDE

Het Agentschap met meer dan 40 jaar ervaring

Bel ons voor een vrijblijvend gesprek

Verkoop: 059/55.10.55

Verhuur: 059/55.10.66

Syndic: 059/55.10.88

Beheer: 059/55.10.76

Verzekering: 059/55.10.77

BELEGGINGEN

KREDIETEN

VERZEKERINGEN

KANTOOR GUIDO DANNEEL

- SINT-CATHARINAPLEIN 27 - TEL. 059/51.51.76 - FAX 059/51.24.48
- STOCKHOLMSTRAAT 39 - TEL. 059/70.46.62

8400 OOSTENDE

**SPECIAAL ELECTROZAAK
MET DIENST NA VERKOOP**

Torhoutsesteenweg 171 / 173 - 8400 Oostende

Tel. (059) 70 41 19

Fax (059) 80 63 85

BTW 416.811.869

B.V.B.A.

STEVEN COMFORT

B. & C. Nuytten N.V.

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

HET UITVAARTKONTRAKT IS
DE ABSOLUTE **ZEKERHEID** DAT UW
BEGRAFENIS OF CREMATIE ZAL UITGEVOERD
WORDEN VOLGENS **UW WENSEN** EN DAT
UW FAMILIE ACHTERAF **GEEN FINANCIËLE**
BESLOMMERINGEN HEEFT.

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53
fax. 059 - 80 92 39
